

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ
KOMORA

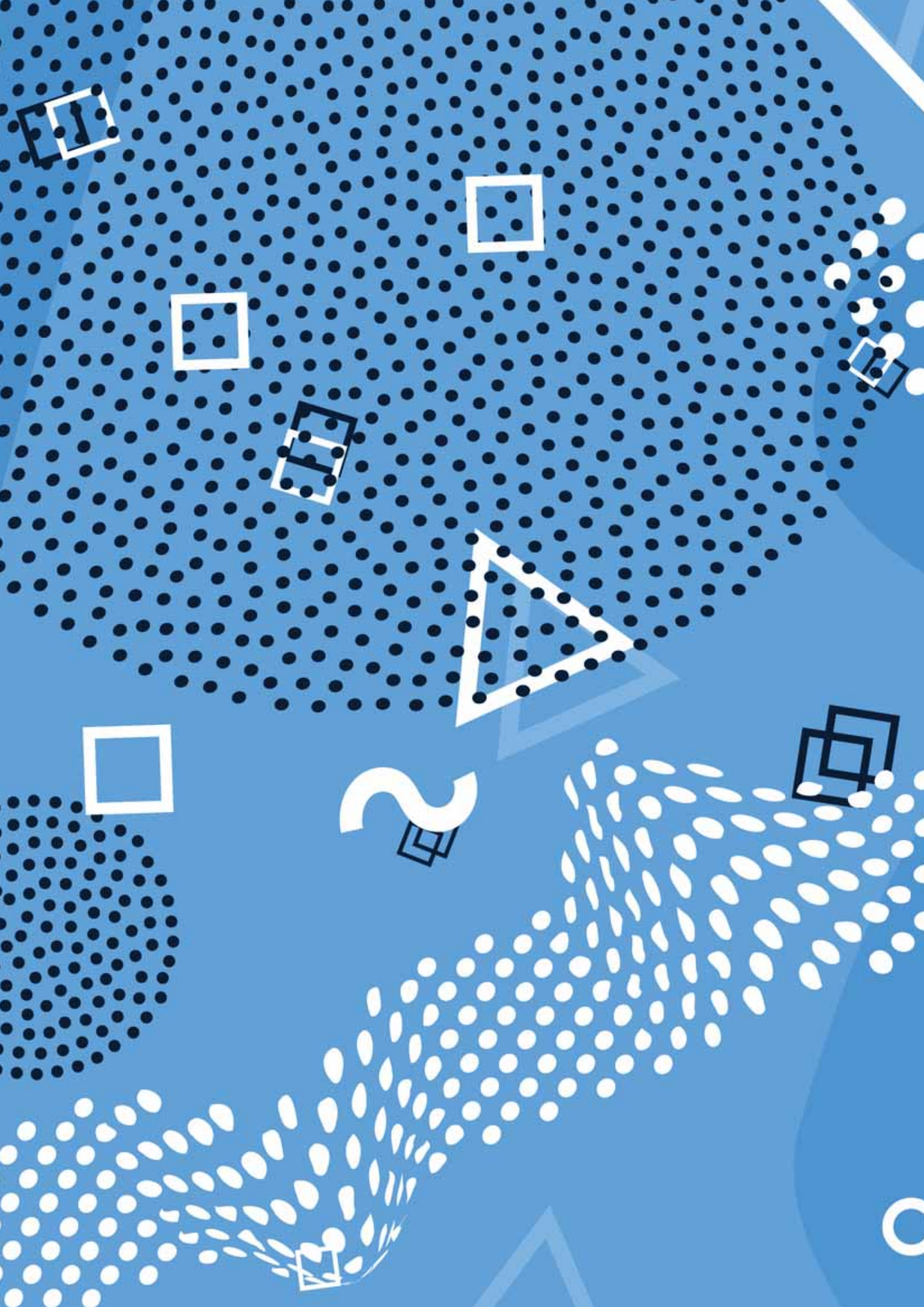

ADVOKÁTI
do škol

Advokáti do škol

Doprovodná publikace pro advokáty
zapojené do projektu České advokátní komory

Advokáti do škol

Záštita ministryně spravedlnosti

Záštita MŠMT

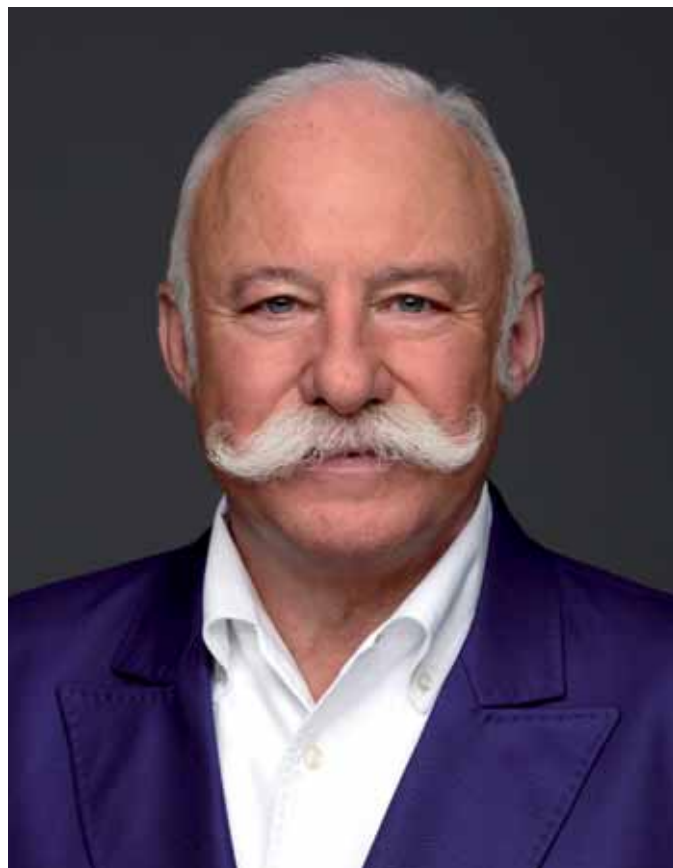

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

v první řadě dovoluji, abych vám všem, kteří se z vlastní vůle a bez viny jakéhokoliv osobního prospěchu podílíte na realizaci projektu „Advokáti do škol“, upřímně poděkoval. Poslední dobou, mimo jiné v souvislosti s 30. výročím svobodné advokacie, často slyším stesky na téma proměny advokacie v ryze byznysové prostředí. Jak už to však bývá, stesky a stížnosti mají násobně větší echo, než každodenní právní dělničina vykonávaná v duchu základního poslání advokacie a při samozřejmém respektování jak psaných, tak i přirozených etických pravidel. A jestliže jste to právě vy, advokátky a advokáti, kteří se nad rámec dennodenní služby klientům a bez nároků na nějaké prebendy snažíte učinit něco pro nápravu právního bezvědomí, jež významně deformuje nejen právní prostředí společnosti, je zřejmé, že s mravní úrovní advokacie to nebude tak zlé.

Skutečnost, že projekt je zaměřen na školy a primárně na školní mládež, má svou železnou logiku v dávném poznání, jež za nás učinili již starořeční myslitelé. Vůbec přitom nepochybuji, že v rámci své „osvětové činnosti“ užíváte svůj systém, své metody prezentace při preferenci svých témat atd. Předkládanou publikací však nabízíme jak vám, tak případně spolupracujícím pedagogům, jen další inspirační materiál, respektive též související návody a informace, jež by mohly být při uskutečňování projektu nápomocny.

Ještě jednou díky za reprezentaci advokátního stavu!

JUDr. Vladimír Jirousek,
předseda České advokátní komory

Milé advokátky, milí advokáti,

chtěla bych vám poděkovat za to, že jste se rozhodli zapojit do projektu Advokáti do škol, které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podporuje a jemuž udělilo svou záštitu.

Může mi učitel koukat do batohu? Můžu o přestávce používat mobil? Jak dlouho ještě budu muset poslouchat rodiče? Musím na víkend k druhému z rodičů, jak to rozhodl soud? A proč vlastně soud o takových věcech rozhoduje? To jsou jen některé z otázek, které nám na ministerstvo čas od času doputují e-mailem.

Stejně jako ředitelé či učitelé, tak se i žáci a studenti potřebují zorientovat v základních životních situacích. Ať již těch, které sami aktivně prožívají, anebo těch abstraktnějších, o kterých zatím vědí třeba jen z televize. Zajímají se tak nejen o konkrétní práva a povinnosti spojené se školou a školní docházkou či životem v rodině, ale stejně tak i o širší spektrum otázek souvisejících s fungováním státu, jako jsou funkční období jednotlivých představitelů státu, jejich pravomoci, význam, soudní ochrana a další. A protože sebevědomou a uvěřitelnou odpověď většinou poskytne člověk s konkrétní praktickou zkušeností nebo odborník na dané téma, je velmi dobře, že jste se rozhodli žákům pomoci odpovědět na některé jejich zvědavé dotazy a provést je záležitostmi, které právní systém může někdy pro laiky představovat.

Kdy jindy by se měly děti dozvědět, že normální a zákonem předpokládané je jednání poctivé a obcházet právní regulaci se nemá; že právo se má vykládat přirozeným způsobem, a nikoli formalisticky, aby – slovy občanského zákoníku – nevedlo k nespravedlnosti a neuráželo obyčejné lidské cítění; že sliby a smlouvy se mají plnit, a co se stane, když se tak neděje. Ale také co znamená presumpce nevinny a další věci nezbytné pro život.

Sama ze zkušenosti vím, že nejlépe se člověk učí na příkladech – jsem tudíž toho názoru, že povolání odborníků z praxe, kteří při své každodenní činnosti řeší konkrétní případy, a mohou tak dětem abstraktní rovinu paragrafů přiblížit, je velkým přínosem. Stoupnout si před tabuli před třídu náctiletých je samozřejmě také výzva... Otázky mohou být různé a stejně tak reakce na ně. Nicméně myslím, že předávání právního povědomí mladší generaci je velmi důležité, a to nejenom pro děti samotné. I nás učí a dává nám zajímavou reflexi, která i nás burcuje z naší profesní rutiny. Chtěla bych vám proto popřát, ať se vám daří a ať je setkávání se ve školách přínosné nejen pro žáky a studenty, ale i pro vás samotné.

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Dana Prudíková'.

Mgr. et Mgr. Dana Prudíková, Ph.D.,
náměstkyně ministra školství, mládeže a tělovýchovy
pro řízení sekce legislativy a mezinárodních vztahů

ADVOKÁTI do škol

Informace o projektu České advokátní komory

*„Nesouhlasím s tím, co říkáte,
ale do smrti budu bránit vaše právo to říkat.“*

Voltaire

Základní informace o projektu a metodická doporučení

Advokáti do škol je vzdělávací projekt České advokátní komory, který běží od roku 2018 a je určen pro žáky druhého stupně základních škol a studenty středních škol s cílem zvýšit jejich právní povědomí. Zapojení advokáti po předchozí domluvě se školou debatují se žáky a studenty o právu a jeho roli ve společnosti, o právních principech, o tvorbě zákonů a dalších právních předpisů a pomocí praktických příkladů ze života a z vlastní advokátní praxe jim pomáhají orientovat se v právu.

Cílem projektu je osvěta, zvýšení právního vědomí a gramotnosti a předcházení budoucím sporům. Což je i stavovskou advokátní povinností!

Cílem projektu není náhrada školní výuky, ale její doplnění o praktický pohled odborníků zastupujících různá odvětví práva a zvýšení právního vědomí žáků a studentů. Škola advokátům za návštěvu, přednášku či vedení debaty neplatí žádnou odměnu, advokáti navštěvují školy na své náklady a ve svém volném čase, dělají to v rámci *pro bono* aktivit.

V průběhu prvního roku se do projektu přihlásila první stovka zájemců, nyní eviduje ČAK již přes dvě stovky zapojených kolegů a kolegyně.

Projekt doplňují doprovodné grafické a textové materiály volně ke stažení na www.cak.cz, jakož i tištěné doprovodné Právní desatero pro žáky, studenty a učitele.

Projekt aktivně podporují také ostatní právnické profese – soudci, státní zástupci, notáři i exekutoři – i jejich vrcholné instituce a organizace – Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Nejvyšší soud, Soudcovská unie ČR, Exekutorská komora ČR a Notářská komora ČR a Unie státních zástupců. Jejich představitelé také přispěli do této publikace.

První setkání s justicí

Jsou okamžiky v životě lidském, které se v naší mysli usadí a už se jich nikdy nezbavíme. Ať chceme, nebo ne, ať si to uvědomujeme, nebo popíráme, ovlivní náš život jednou provždy. K takovým okamžikům patří i naše první setkání s justicí.

Bylo mi sedmnáct let a studoval jsem třetí ročník gymnázia. Již tehdy jsem začínal uvažovat o studiu právnické fakulty, a proto jsem školou zorganizovanou návštěvu hlavního líčení u Okresního soudu v Pardubicích přivítal. Do té doby jsem s právem, tím spíše trestním, neměl žádné zkušenosti. Pochopitelně kromě televizních detektivek a příběhů amerického obhájce Perryho Masona, který nejenže dokázal všechny své klienty z té šlamastyky vysekát (shodou okolností byli všichni obviněni z vraždy), ale vždy se mu podařilo usvědčit i skutečného vraha. S touto zkušeností jsem poprvé v životě vstoupil do budovy soudu a usedl do lavice pro veřejnost. Prvním překvapením bylo, že jsme nevstávali, když soudce vstupoval do jednací síně. On tam totiž již seděl a spolu s ním i prokurátor. Druhým překvapením bylo, že tam nebyl obhájce. Kde je náš Perry Mason?

Nakonec jsem se s tím smířil snad i proto, že jsem ještě netušil, že právě tato profese se stane mým životním osudem. Obžalovaným byl učitel tělocviku z pardubické základní školy. Vybral od žáků zálohu na lyžařský zájezd sedmých ročníků. Přiblížil se konec měsíce, do výplaty bylo daleko a on potřeboval zaplatit nějaký svůj dluh. Použil k tomu část peněz určených na lyžařský zájezd a dluh uhradil. Během týdne obdržel výplatu, peníze do obálky vrátil a ve stanovený čas lyžařský zájezd zaplatil. A teď tam stál před soudem s rameny svěšenými a hlavou skloněnou a kajícíně vysvětloval, jak si dovolil sáhnout na peníze žáků. Vytrvale opakoval, že si je půjčil na necelý týden a pak je zase hned vrátil a lyžařský zájezd bez problémů zaplatil. Byl odsouzen za zpronevěru, uložený trest si již nepamatuji. Pamatuji si však, že jsem nechápal, proč byl vlastně odsouzen. A co víc: odcházel jsem s pocitem nespravedlnosti, což jistě nemělo být účelem naší návštěvy soudního jednání. Dlouho jsem přemýšlel, zda mu nakonec přítomnost naší třídy nepřítížila, a jak by to dopadlo, kdyby měl svého Perryho Masona.

Dnes již vím, že trestný čin zpronevěry nespočívá v odcizení peněz, ale i jen v jejich dočasném přisvojení. Stále však přemýšlím, jak se na celou věc přišlo, kdo pana učitele udal, a hlavně čím byla odůvodněna nezbytná společenská nebezpečnost jeho jednání. Snad nakonec opravdu udělal chybu, když po jeho boku nestál obhájce.

Na tento příběh jsem si znovu vzpomněl při přípravě projektu České advokátní komory Advokáti do škol. Uvědomil jsem si, jak moc může první setkání s justicí ovlivnit náš pohled na právní stát. Vždyť účelem celého soukolí zvaného justice je dosáhnout spravedlnosti: v trestním řízení potrestat pachatele, odškodnit oběť a odradit další potenciální škůdce, ale taky nestíhat nevinné, a pokud k tomu dojde, pak je co nejrychleji zprostit viny. V civilním řízení pak nalézt co nejrychleji to nejspravedlivější řešení narušených vztahů znesvářených stran. Tehdy zůstaly mé otázky nezodpovězeny a s nimi i pocit nespravedlnosti. Advokáti, kteří se do projektu Advokáti do škol dobrovolně zapojili, budou takové odpovědi studentům dávat. Budou jim vysvětlovat, jak funguje soudní systém v České republice, co znamená právní stát a jaké jsou jeho principy, budou jim vysvětlovat roli soudců, státních zástupců a obhájců, a především odpovídat na jejich otázky.

Je to jedna z cest, jak posílit víru ve spravedlnost, důvěru v justici a ochránit svá práva. I to je nezastupitelná role advokacie ve společnosti. Věřím, že se jim to podaří.

*JUDr. Petr Toman, LL.M.,
advokát a předseda Výboru pro vnější vztahy ČAK,
pod jehož vedením projekt vznikl a probíhá*

Soudci do škol

Soudcovská unie České republiky již mnoho let vyzývá nejen své členy, ale všechny příslušníky soudcovského stavu, kteří k tomu mají podmínky, chuť i schopnosti, aby realizovali edukační program žáků základních škol a studentů škol středních. Projekt je nazván Soudci do škol.

V případě Okresního soudu v Táboře, kde jsem jako trestní a opatrovnický soudce působil, se tento program narodil spontánně ještě před jeho oficiálním uchopením, a to z čirého nadšení a z přesvědčení, že spousta obžalovaných by se k soudu vůbec nedostala, pokud by věděla něco více třeba o tom, že pomalovat zeď sprejem sice může být docela adrenalinové dobrodružství, ale že za ně hrozí až jeden rok vězení. Tím spíše by se k soudu někteří pachatelé nedostali, kdyby věděli, že budou-li páchat trestnou činnost dlouho nebo použijí-li jako plátno k uvolnění svého výtvarného přetlaku nějakou památku, a způsobí tak škodu vyšší než pět milionů korun, mohou se „promalovat“ do vězení až na šest let. To už je ovšem doba, o které lidová tradice tvrdí, že kdo tak dlouho vykonává trest odnětí svobody, celý se změně v cosi černého. Dlužno ovšem poznamenat, že při těchto úvahách se nepředpokládá, že se dotyčný sprejer jmenuje Banksy (i když i ten se to musel někde naučit). Z pohledu světového kulturního dědictví je ve světle naší hmotněprávní úpravy dobře, že se Banksy neučil graffiti v České republice (nebo při tom nebyl přistižen). I když, kdo ví, pravá totožnost tohoto umělce není známa...

Když jsem se dozvěděl o iniciativě České advokátní komory, jejímž zhmotněným výsledkem je i publikace, kterou právě držíte v ruce, byl jsem potěšen. Jednak proto, že se mi líbí forma, která byla zvolena, jednak považuji jakoukoli činnost právních profesionálů směřující ke zvýšení právního povědomí veřejnosti za nesmírně prospěšnou, neboť u mnohých jedinců je na úrovni vědomí pacienta v kómatu. Líbí se mi i odvaha autorů projektu. Je totiž jisté, že se jedná o iniciativu, která nemá za cíl nic menšího, než je snížení počtu klientů klepajících na dveře advokátních kanceláří. O to více je pak třeba ocenit, s jakou vervou se kolegové v modrých talárech do této „sebevražedné“ aktivity vrhli.

Na základě mnohaletých zkušeností jim mohu slíbit, že budou mít v případě svých přednášek studentům zprvu poněkud rozvívené obecenstvo. Pokud však uchopí svou úlohu správně, stane se z těchto neklidných posluchačů jedno velké ucho, které bude napjatě poslouchat jejich výklad a bude klást někdy prosté, někdy velice záladné dotazy. V každém případě garantuji, že to budou dotazy, které přednášejícího mnohdy donutí zapřemýšlet nad něčím, co považuje za zcela samozřejmé a běžné, ale osobám v právu nevzdělaným to připadá podivné a nepochopitelné. Příkladem budiž dotaz, proč všichni musejí mít na sobě ty pláště, co se nosily v době Charlese Dickense jen v dešti (a to i v letních vedrech v jednacím síni bez klimatizace). Výhodou přitom je, že tito mladí lidé milují příběhy, s nimiž jsou spojeny emoce (takových příběhů má každý advokát přeštel), a současně oceňují jednání dospělých, které je k nim vstřícné a s respektem k jejich osobnosti. Když jim toto všechno *Advokáti ve škole* poskytnou, je úspěch zaručen.

A odměna? Časem budou mít tito advokáti méně práce, a tudíž i starostí. Pozitivně se to proto odrazí na míře stresu, jemuž jsou vystaveni, a oni budou zdravější... Pro mě jako osobu se zaručeným příjmem však byla největší odměnou, které jsem se po letech dočkal, následující informace. Dva studenti právnické fakulty řekli, že na práva se rozhodli jít až na základě svého zážitku z hlavního líčení, kterého se jako školní veřejnost zúčastnili. Ovlivnilo je pak to, co si z jednání a následného povídání o věci samé a úskalích rozhodování soudce odnesli. Do té doby je vůbec nenapadlo, že by mohla být „práva“ zajímavá.

Přeji vám vnímavé posluchače a bystré čtenáře. A jestli byt' i jen jednoho z nich tato brožura a celý projekt Advokáti do škol uchrání od chyby, která by ohrozila jeho život, zdraví, osobní svobodu nebo majetek, pak vynaložené úsilí mělo smysl.

Mgr. Petr Černý,
soudce Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočka Tábor,
viceprezident Soudcovské unie České republiky

Jak vypadá praktická spolupráce se školou?

- 1. krok:** Advokát osloví školu (event. škola osloví advokáta). Může, ale nemusí jít o školu, do které chodí děti nebo vnuci advokáta, či o školu poblíž jeho bydliště nebo kanceláře.
- 2. krok:** Pokud se poptávka setká s nabídkou, následuje výběr vhodného termínu, který vyhovuje oběma stranám (obvykle cca měsíc předem). Může jít o kterýkoliv den v týdnu a čas odpolední i dopolední. Nejčastěji bývá projektu věnována jedna vyučovací hodina (45 minut) nebo dvě hodiny (90 minut).
- 3. krok:** Advokát a učitel (ředitel) se sejdou a proberou bližší podrobnosti. Hovoří o tom, o jakou třídu jde, co se učí v občanské výchově, jaké má třída problémy, o co se zajímá apod. V této fázi obvykle škola specifikuje, o jaké téma má zájem, resp. advokát si ujasňuje, zda je schopen požadované téma odpřednášet.
- 4. krok:** Poté učitel připraví žáky či studenty na zapojení do projektu.
- 5. krok:** Advokát se připraví na hodinu. Příprava obvykle zahrnuje tvorbu podkladů, tisk materiálů, přípravu powerpointové prezentace, nástin praktických příkladů apod.
- 6. krok:** Samotné zapojení advokáta má obvykle dvě části. V první části (cca 20 minut) hovoří advokát sám, event. svůj výklad doplňuje prezentací, příklady, ukázkami z filmů, komiksy apod. Poté následuje diskuse se žáky a studenty.
- 7. krok:** Po skončení hodiny lze doporučit advokátům, aby provedli krátké vyhodnocení projektu spolu s vyučujícím.
- 8. krok:** Ideální je doplnit projekt návštěvou skutečného soudního jednání – po předchozí domluvě se soudcem. Po skončení jednání (hlavního líčení) lze navázat diskusí se soudcem – i soudci mají svůj program pro školy.
- 9. krok:** Advokát následně vyplní krátký dotazník na stránkách ČAK, v němž uvede, o čem hovořil a na co se ho žáci ptali. Tyto poznatky poslouží ostatním advokátům, kteří se chtějí také zapojit, jako cenný zdroj informací.

Nabídka témat přednášek k výběru

Obecná témata

- Kdo a jak tvoří právo (volby, parlament, zákony, Sbírka zákonů).
- Člověk má práva a povinnosti (kde se berou – Ústava, Listina základních práv a svobod).
- Co chci, co můžu, co smím, co nesmím (odpovědnost, závazek, smlouvy, právo vyjádřit se).
- Není právník jako právník – kdo je advokát – notář – státní zástupce – exekutor – soudce.
- Rodina jako základ státu.
- Dítě a jeho práva (práva a povinnosti, střídavá péče, rodičovská odpovědnost).
- Člověk jako společenský tvor (paradox svobody, která začíná a končí tam, kde se střetává se svobodou jiného člověka).
- Závazky (jak se uzavírají smlouvy, jak se nezadlužovat, jak se vymáhá právo).
- Pracovní právo (věková hranice, smlouvy, pokyny nadřízených, pracovní podmínky mladistvých).
- Povinnosti a práva zaměstnanců a zaměstnavatelů.
- Administrativa a správní agenda (pasy a občanské průkazy, evidence vozidel, katastr nemovitostí).
- Trestní odpovědnost (věková hranice, trestání, výkon trestu, vazba, zadržení).
- Mediace, soud, arbitráž, mimosoudní řešení sporů.
- Jaká témata vás zajímají, co je pro vás palčivé, akutní, co vás zaujalo z práva obecně, práv a povinností, z veřejně diskutovaných témat (téma podle zadání školy, žáků, studentů).

Témata vhodná pro druhý stupeň základních škol (12–15 let)

- Smlouvy mohou uzavírat i děti, zavazuje i ústní smlouva.
- Dluhy se mají platit, složenky nepatří do koše.
- Dohoda je vždycky lepší než soudní spor.
- Dítě má právo na informaci a vyslovit svůj názor, i dítě má právo říct NE.

Témata vhodná pro střední školy (15–18 let)

- Volby, přímá a nepřímá demokracie, jak může jednotlivec ovlivnit řízení státu.
- Listina základních práv a svobod, Ústava, základní lidská práva.
- Právo přeje bdělým – jak ne být lhostejný.
- Právo na obhajobu, presumpce nevinu.

Jaké oblasti a témata si advokáti pro svá vystoupení nejčastěji vybírají?

- Rodinné právo
- Trestní právo
- Smlouvy obecně
- Dluhy, exekuce a insolvence
- Role advokáta a ostatních právnických profesí
- Principy právního státu

Nejčastější dotazy žáků a studentů

Každá třída je jiná, v každé jsou jiné problémy, vztahy, napětí a souvislosti. Přesto lze z dosavadního vývoje projektu Advokáti do škol vysledovat tendenci studentů a žáků pokládat častěji následující otázky:

- *Co mám dělat, když mě matka nutí, abych chodil k otci, ale mně se nechce?*
- *Jak mám zrušit střídavou péči, která mi nevyhovuje?*
- *Co má dělat moje matka, když na mě otec nechce platit výživné?*
- *Musím poslouchat své rodiče?*
- *Jak se můžu stát právníkem?*
- *Proč advokáti obhajují vrahy a násilníky?*
- *Kolik stojí advokát?*
- *Když nesouhlasím se zákonem, musím ho dodržovat?*
- *A jak mohu měnit zákony a normy, když s nimi nesouhlasím?*
- *Proč nás EU nutí přijímat to či ono?*
- *Jak těžké je být advokátem?*
- *Od jakého věku mohu mít sex?*
- *Jak je v právu zakomponována ekologie?*
- *Je právem upravena eutanazie?*
- *Proč potrat není vražda?*

Co by advokátovi mohlo v projektu pomoci?

- Podívat se na hodinu jiného zkušenějšího advokáta. Nevýhodou tohoto kroku je změna chemie ve třídě. Ukázková hodina není nikdy stejná, jako reálná hodina.
- Písemné podklady alespoň v podobě bodů.
- Power-pointová prezentace.
- Ukázky z filmů.
- Vytisknuté komiksy připravené Českou advokátní komorou.
- Terminologie a slovník na úrovni žáků a studentů.
- Oprostit se od čtení zákona, memorování apod.
- Připravit hodinu v tandemu s učitelem.
- Chovat se uvolněně, nenuceně, vybavit si mladá léta.

Na co by měl být advokát připraven?

- Na provokatéry a rušiče.
- Na lascivní dotazy.
- Na strastiplné příběhy.
- Na prosby o právní pomoc.
- Na otázky, na které nebude znát odpovědi („Jak vysoká trestní sazba je za ...?“).

Oblečení

Každý se dobře cítí v něčem jiném. Někdo v obleku a kostýmku, jiný v ležérním oblečení. Advokát vystupující před žáky a studenty je ovšem vždy reprezentantem advokátní profese, proto by bylo nevhodné, kdyby na sobě měl vyzývavé nebo průhledné oblečení, velmi krátké sukně či tepláky nebo šortky. Oblečení by mělo být pohodlné, aby umožnilo přirozený pohyb po učebně i případně posezení na katedře.

Zatím nejednoznačný pohled je na používání advokátního taláru ve vyuce. Advokát jej pochopitelně může ukázat na fotografii či prezentaci, přinést s sebou i demonstrovat, jak v něm vypadá. Dovolit žákům, aby si ho vyzkoušeli a fotografovali se v něm, je však diskutabilní.

Další doporučení

- Méně je někdy více.
- Často se usmívejte.
- Sledujte reakce dětí a reagujte na jejich chování.
- Používejte tabuli a křídly.
- Zapojte děti do výkladu.
- Oceňte, pokud se na něco ptají. Žádná otázka není špatně!
- Připravte si tři základní pravidla a ta na konci zopakujte.
- Nezapomeňte, že nepřednášíte akademikům.
- Hlídejte si čas.
- Vymyslete si několik zajímavých příběhů.
- Nebojte se přiznat, že něco nevíte.

Jak na to?

Po prvním zkušebním roce projektu Advokáti do škol uspořádala Česká advokátní komora pro advokáty zapojené do projektu seminář, v němž přítomné zapojené advokáty i zájemce, kteří o zapojení teprve uvažují, informovala o své základní představě, o průběhu, stavu a cílech projektu. Přítomní advokáti na vyhlášení projektu reagovali velmi živě a poučeně a projekt i jeho administraci obohatili o mnohé nápady a podněty.

Jedním z přání advokátů bylo zajištění vzdělávání v kompetencích, užitečných pro návštěvu školy. Advokáti jsou ze své praxe zvyklí na veřejná vystupování, nicméně obecná doporučení a rady jim nemohou uškodit. Proto jsme na další seminář pozvali jako jednoho z lektorů psychologa PhDr. Oswalda Schorma, který se profesně zabývá vzděláváním dospělých.

Následující stránky reflektují jeho vystoupení a doporučení pro advokáty, která doplnil power-pointovou prezentací, jež je k dispozici na webových stránkách ČAK v sekci věnované projektu Advokáti do škol.

Stručné pedagogicko-psychologické podněty

Možná přemýšlíte, jak začít. Možná v duchu vidíte plnou třídu studentů a sebe před nimi. Možná vzpomínáte na školu svého mládí nebo ji vnímáte očima účastníka na třídních schůzkách. Každopádně jste se rozhodli pro dobrou věc a jste odhodláni podílet se svým dílem na podpoře budování právního povědomí mládeže.

Máte-li chuť a odvalu stoupnout si před třídu plnou žáků či studentů, řešíte základní úkol, jímž je boj o pozornost. Klíčové je totiž posluchače zaujmout. Na první pohled se zdá, že máte velkou konkurenci v chytrých telefonech, internetu a sociálních sítích. Na druhé straně disponujete konkurenční výhodou ve srovnání s pedagogy, které žáci denně vidí a slyší. Jste totiž odborníci, kteří přicházejí odjinud. Jste někým jiným, novým a neznámým, což je pro žáky a studenty vítaným doplněním a oživením výuky. Abyste tuto výhodu neztratili, je třeba chovat se jinak než školitel, který stojí bez pohnutí před posluchači a chrlí na ně spoustu informací.

Ideální je hned od počátku posluchače zapojit do výuky. K zapojení slouží řada nástrojů a dovedností, kterým se budeme věnovat v tomto článku. Mnohé se dají naučit a prakticky všechny lze v praxi rozvíjet a zdokonalovat. Pro každou profesi je možné použít úvodní příběh, klidně i osobní, třeba jak jsem se stal advokátem, jaký je můj každodenní režim, co dělám přes den v práci či jaké jsou rozdíly mezi právníckými profesemi. Někdy pomůže **rychlá anketa o povědomí o právnícké profesi**, jindy aktuální případová studie.

Žijeme v době klipové a obrazové, studenti v ní od dětství vyrůstají, většina vjemů je vizuálních (fotografie, filmy, seriály...). Ústní přednes je proto vhodné doplnit power-pointovou prezentací, obrázky, komiksy, citacemi či ukázkami z filmů. Mnoho školních tříd má možnost využít promítací techniku, počítač a samozřejmě tabuli. Advokát tak má značné technické možnosti, jak svůj přednes ozvláštnit a učinit pro posluchače atraktivním. Suchopárnou slovní informací jste totiž schopni udržet aktivní pozornost publika jen několik minut. Pak je výhodné informace ozvláštnit a kombinovat se zapojením posluchačů. Vedle odborného výkladu jsou vhodnými nástroji výkladu techniky aktivního vyučování, například příběhy, práce ve skupinách, případové studie, simulované soudní procesy, dotazy a odpovědi či moderovaná diskuse.

Co si domluvit a připravit

Před návštěvou školní třídy je vhodné projednat se školou základní obrysy spolupráce a získat od ní základní informace: jak jsou žáci staří, o jakou školu se jedná, jaké je zaměření výuky, jaký právní výklad mají za sebou, zda skupinou rezonují právní problémy, zda si připraví otázky na lektora, jak dlouho bude diskuse trvat, zda po jejím skončení škola počítá s časem na individuální diskusi apod.

V úvodu vlastního vystoupení je vhodné se představit a uvést několik osobních informací o profesi, specializaci či o tom, jak bude diskuse se žáky probíhat. V následující části je možné vysvětlit základní principy fungování spravedlnosti, principy nezávislosti a demokracie, popř. rozdělení moci ve státě na zákonodárnu, výkonnou a soudní. K ilustraci výkladu je možno použít ukázky z filmů (například *Dvanáct rozhněvaných mužů*, *Ex offio*, *Kauza Králík*, *Rozsudek*, *Nesnesitelná krutost*, *Pár správných chlapů*, seriály *Krvaťáci* nebo *Ally McBeal*).

Pro simulovaný proces je třeba podrobná předchozí příprava s popisem jednotlivých rolí, i když přípravu vyžadují takřka všechny nástroje, jak si je v následujících pasážích podrobněji představíme. Další technikou je společné řešení problému (*Co byste dělali na mém místě?* či *Jak byste vyřešili tento spor?*). Můžete si připravit hádanku, anketu, zajímavou informaci. Čím důkladněji se připravíte, tím jednodušeji budete moci zvolit, dle okolností, vhodný nástroj pro oslovení studentů. Těžiště prezentace je v přípravě a ve schopnosti zaujmout, podat zajímavé informace přístupným způsobem.

Bližší identifikace kontraktu

Účast advokáta ve školní výuce je typickým vícestranným kontraktem zahrnujícím řadu vlivů. V této souvislosti je vhodné si uvědomit, kdo je objednatelem a jakou smlouvu s advokátem uzavírá, tím spíše, že ve hře je řada činitelů:

- Česká advokátní komora jako zastřešující instituce;
- advokát, který nese svou kůži na trh;
- žáci či studenti, jimž je primárně projekt určen;
- vyučující, který bude přítomen při hodině;
- ředitel školy, který za školní instituci odpovídá;
- rodiče, jež stojí v pozadí za žákem a u nichž mohou advokátovy informace posléze skončit.

„Není člověk ten, aby se zavděčil lidem všem.“ Přesto či právě proto platí jednoduché doporučení: **co budeme říkat, komu a s jakým záměrem a dopadem, za jakých okolností.** Určitě je vhodné si domluvit rámec vystoupení s vedením školy a daným učitelem, oporou je i přítomnost vyučujícího v hodině. Krátká reflexe vám po prvních návštěvách pomůže zdokonalovat své dovednosti.

Postup a dovednosti

Nezanedbatelná je úvaha nad vlastní prezentací, která sestává ze dvou složek: z procesu a z kompetencí. **Proces** je průběh advokátova vystoupení, jenž by měl reflektovat časový plán a dotaci advokátovi vyčleněnou školou (nejčastěji jedna či dvě vyučovací hodiny, tedy 1 x 45 minut nebo 2 x 45 minut). V této souvislosti je třeba zdůraznit, že vnímaný čas je pohyblivá veličina a v průběhu mluveného výkladu plyne subjektivně jinak než v klidu kanceláře, kdy si své vystoupení připravujeme. Pokud diskuse se studenty zdárně a splavně probíhá (tzv. ve *flow*), čas běží neuvěřitelně rychle a hodina uběhne mnohem dříve, než si advokát vůbec uvědomí. Přítomnost hodin či časové signalizace je proto v takových případech více než užitečná. Existují lektori, kteří si do výuky nosí vlastní budík či mají náramkové hodinky položené na stole před sebou. Naopak, pokud se žáci nezapojí do diskuse anebo advokát rychle vyčerpá všechnu svou přípravu a nastane trapné dusno a mlčení, čas se vleče a hodina je k nevydržení. Pro tyto případy je proto vhodná písemná příprava se záchytnými body (osnova) a další výukové techniky připravené v záloze (které se mohou, ale nemusejí použít).

Druhou složkou advokátova vystoupení jsou **kompetence** (dovednosti), tedy jeho prezentační, rétorické, herecké, učitelské a další schopnosti, práce s publikem a se skupinami, motivace ke sdílení, smysl pro humor, srozumitelnost apod. Tyto kompetence jsou nám nerovnoměrně dány, protože někdo jimi vládne od mládí, zatímco jiný se je musí postupně učit. Někdo je přirozený rétor a improvizátor a jiný se může připravit na vystoupení a naučit se zajímavě učit. Podobně jako v jiných činnostech je povzbuzující, že praxe takřka vždycky vede ke zlepšení. Opakování je matkou moudrosti (a zkušenosti).

Otázky, které si advokát může klást: *Co je pro advokáta v tomto projektu specifické? Kým advokát ve škole je, a kým není? Jaká je jeho role? Co se pro ni musí naučit a čím by měl pro její zvládnutí ideálně disponovat? Jakým způsobem zprostředkuje obsah sdělení?* Odpovědi na tyto otázky každému naznačí, v jaké oblasti by se mohl zlepšovat, co by měl trénovat a na co má zaměřit svou pozornost. Důležitá je vnitřní radost a možný seberozvoj, navíc pro dobro věci.

Oslovuje více vaše energie a dobrý dojem než jen suché informace. Pedagogové ve výuce reagují na národní, rámcové, školní vzdělávací programy. Advokát má situaci jednodušší, nicméně vždy by měl být tou osobou, jež má situaci ve třídě pod kontrolou a ví, co chce sdělit a čeho dosáhnout.

Cíle mohou být různé: informovat, zaujmout, pobavit, objasnit, podpořit prevenci... Při praktické přípravě na hodinu pak pomůže zodpovědět si tyto otázky: *Co chcete dětem sdělit ve výsledku? K čemu a proč jim budete říkat právě toto? Co chcete, aby si z vašeho výkladu zapamatovaly? Jaké téma je zajímavé a nosné? Čím chcete zaujmout?* Leckdy stačí jeden detail, ideálně ze světa, v němž mladí lidé žijí (např. sexualita ve věku pod 15 let, pokuty a dluhy, distribuce návykových látek, právo na soukromí – natáčení osob mobilním telefonem, neschválené sdělení cizích osobních informací na sociálních sítích ...).

Další otázky jsou individuální: *Jaké pedagogické metody mi sedí? Co mi jde nejlépe? Jaká témata mám rád? Čemu se odborně věnuji? Jaká stanoviska a hodnoty budu prezentovat? K jakému výstupu se chci s posluchači dostat na konci přednášky? Jak ozvláštnit prezentaci?* Odvážní jedinci mohou trénovat vlastní prezentační dovednosti v profesionálních kurzech, kde se pracuje s videem a zpětnou vazbou. Na vlastních i cizích chybách uvidí, jak efektivně a zajímavě prezentovat a co raději nedělat.

Po první návštěvě školy může být advokát schopen sebereflexe a zodpovědět si alespoň pro sebe následující otázky: *Které své kompetence potřebuji a chci zlepšit? Co mě baví, a co nikoliv? Co mi pomůže při další návštěvě školy? Kde a jak si mohu zlepšit prezentační a komunikační dovednosti? Jak obohatím svůj projev? Na co žáci pozitivně reagovali? Co se líbilo a co ne? Jak jsem se cítil a jaká byla atmosféra? Co mi jde a co chci rozvíjet? Jakou zpětnou vazbu mi dal přítomný učitel?* Vhodnou přípravou pro tento projekt je zkušenost s vedením dětských táborů, skautských a mládežnických skupin či vlastní rodina. Obecné doporučení ke zklidnění prvotní nervozity a obav zní: **Můžete být sami sebou, nemusíte být učitelem.** Ve škole je host zvenku zajímavým expertem. Čím podrobnější bude vaše příprava předem, tím jistěji a klidněji se budete cítit. Zkuste si to a uvidíte, uslyšíte, zažijete. Pokud něco nezafungovalo, změňte to. Pokud jste uspěli, výborně.

Osobnostní typ

Výhodou typologie osob je rychlé poznání a zařídění do dané kategorie, nevýhodou naopak míra zjednodušení bez zřetele k jedinečnosti osob. Typologie osobnosti advokáta dosud není nikde rozpracována, proto si pomůžeme částí typologie GPOP (*Golden Profiler of Personality*). Tato typologie pracuje se čtyřmi charakteristikami, které mají vždy dvě pólové polohy, byť pochopitelně vedle poloh hraničních existují i škály méně vyhraněných charakteristik.

Charakteristiky jsou následující:

a) introverze – extroverze. Pro introverta bude návštěva školy energeticky náročnější aktivita, zatímco extroverta bude diskuse se studenty posilovat.

b) intuice – orientace na smyslové ověřování. Intuitivní advokát bude více pracovat s momentálním a situačním rozpoložením skupiny, zatímco advokát preferující praxi bude více používat své dosavadní zkušenosti a dovednosti.

c) zpracování informací pocitově – myšlenkově. Myšlenkově založený advokát bude více s odstupem teoretizovat, zatímco pocitový bude více vnímat své naladění a atmosféru ve skupině i náladu jednotlivců.

d) orientace na uspořádanost – orientace na možnosti. Výsledkově a uspořádaně založený advokát bude uspokojen, pokud splní vlastní plán a maximálně využije pečlivě provedenou přípravu, zatímco druhý typ advokáta bude více improvizovat a bude se zaměřovat na okamžiky tady a teď a čekat, co zajímavého se vyskytne.

Jednotlivce s převahou „uspořádanosti“ vystihuje charakteristika typu napřed povinnost, potom zábava, rádi rozhodují, dělají si seznamy toho, co je třeba udělat a zařídit, plánují, mají rádi pořádek a libují si v něm, rádi udělají věci pořádně a dokončují záležitosti do konce. Pro takového advokáta je samozřejmé připravit si pro návštěvu školy podrobný scénář a časový plán.

Jednotlivce s převahou „možností“ naopak vystihuje následující přístup: práce může být zábava, rádi zkoušejí nové věci, plán mívají minimální, uspořádanost je nebaví, pozornost věnují mnoha věcem zároveň, místo plánování raději počkají, co se stane (vnímají možnosti), často mění téma rozhovoru, přeskakují z jednoho tématu na druhé, nemají rádi nic příliš přesně daného. Těmto jedincům stačí připravit si pro vystupování ve škole základní osnovu a zbytek nechávají na kouzlu situace a okamžiku. Drobný rámcový plán přednášky by jim velmi pomohl udržet plánovanou osnovu vystoupení a daný čas.

Výše uvedená typologie není dobrá ani špatná a je každému z nás vrozená, výchovou ji příliš nezměníme. Každý typ člověka přemýšlí jinak, používá jiné nástroje, pomáhají mu jiné cesty. Na druhé straně uvědomění si vlastních typologických možností každého z nás učí vnímat chybějící protipól, abychom se stali celistvou osobností.

Různé vystupování

Předávání informací lze například rozčlenit do čtyř skupin:

a) prosté sdělení informací, jež slouží k překonání prvotní nervozity (je však nudné);

b) srozumitelné neutrální sdělení, jež v sobě nese informaci i poučení;

c) zajímavé sdělení, jež je schopno upoutat pozornost po dobu setkání;

d) výzvodové sdělení, jež vzbuzuje zájem a nadšení u posluchačů i po setkání.

Pokud jde o výsledný dojem, jenž v žácích a ve studentech vzbudíte, záleží na celkovém dojmu – ten se buduje celé vystoupení. Jak téma zajímavě uchopíte, jaký navážete kontakt, jak téma zaujalo posluchače. **Používejte argumenty pro a proti, zapojte děti do výuky. Kdo si totiž hraje, ten nezlobí. A kdo si hraje, ten se hrou také učí.**

Čím více se praxe blíží tomu, co žák zná, tím je to pro udržení pozornosti i pro zapamatování lepší. S ohledem na omezenou dobu dětské/studentické pozornosti je možné měnit formáty výuky, do procesu zapojit interaktivní hry, podpořit aktivní přemísťování žáků v místnosti, rozdělit je do skupin, pracovat ve dvojicích apod. Zajímavý a shrnující závěr např. v klíčových tezích si každý lépe zapamatuje.

Minimum z pedagogiky

Základní didaktický trojúhelník tvoří učitel – žák – obsah. Obecný cíl vzdělávání odpovídá na otázku, proč dětem a žákům daný obsah sdělujeme. Obsahem je vše, co se vyučuje, co chceme sdělit a čeho dosáhnout (hodnota obsahu vzhledem k cíli vzdělávání). Zprostředkování zahrnuje všechny techniky, jimiž se vyučuje, tedy odpověď na dotaz, jak se učí (metody výuky vzhledem k cílům a obsahům). Vztahem je míněna interakce (chování a komunikace) mezi učitelem a žáky ve výuce. Rozlišujeme zásady (zejména názornost a individuální přístup), metody (konkrétní prostředky pro dosahování výukových cílů – srozumitelné pro danou skupinu) a pomůcky, které jsou potřeba pro názornost.

a) přednášející vede monolog – ve formě přednášky (delší teoretický projev), vyprávění (zajímavě podaný příběh), vysvětlování (to se stalo logicky proto a proto...) či instrukce (jaký je správný postup, návod k jednání);

b) přednášející zapojuje druhé do dialogu v podobě vedení diskuse (moderování, vyvolávání, podpora výměny názorů ve skupině), dramatizace události (pojďme a zahrajme si to v roli), odpovídání na dotazy, hledání vhodných příkladů (výzva ke sdílení vlastních zkušeností žáků) či aktivní naslouchání publiku (parafráze a reflexe emocí – říkáte, že jste zažili ..., chápu, že to bylo nepříjemné ...).

Dobry řečník je také výborný posluchač. Dialog se z pohledu projektu Advokáti do škol jeví jako vhodnější a praktičtější, protože jedním z učebních cílů je konfrontovat dítě s problémem – přes jeho vlastní zapojení do procesu řešení, přes aktivní spoluúčast. Výhodou je, pokud advokát absolvoval trénink v mediaci, která posiluje dialogické metody, podporuje naslouchání a učí advokáta pracovat s pohledem více stran. Návčik prezentačních a komunikačních dovedností včetně tréninku vyjednávání by mohl být velkou výhodou pro práci s posluchači.

Další výukové metody jsou např. práce s textem (knihou, připravenými dokumenty, výňatky ze zákonů, anonymizovanými rozsudky apod.), názorné demonstrace (vyvolávají pozorování a prožitek), hraní rolí, soutěže, hry (přinášející do hodiny energetizaci aktivním zapojením žáků), případové studie (připravené problémové úlohy, řešení a rozhodování) či burza nápadů (podněty k řešení problému). V každém vystoupení je vhodné zvážit **základní faktory**: jaký mám domluvený čas, jaká bude osnova, pro koho přednáším, jak zvolit vhodný jazyk (spisovná čeština a míra odbornosti), místo prezentace, způsoby aktivizace výuky, možnosti vizualizace, cíl, výstup a vyhodnocení vystoupení (podněty pro příště). **Tipy a doporučení ke zvýšení pozornosti**: konkrétní pomůcka, jež se nechá kolovat, modelová situace k přehrání, pozitivní či výstražný příklad z praxe, fotodokumentace, názorové diskuse, humorné příběhy, aktuální informace, odhalení neobvyklé informace, ilustrativní vhodné kreslené a slovní vtipy, soutěže ve třídě, hádanky k tématu, symbolické odměny aktivním žákům.

Studenti a atmosféra ve třídě

Lektor musí počítat s tím, že skupina žáků či studentů není stejná. Ve třídě se obvykle najdou vyhraněné typy osobností, například dva či tři aktivní studenti (či jedničkáři), jež se za každých okolností ptají a zajímají, a naopak jedinci zcela pasivní a duchem mimo, dále konfrontační typ, jenž provokuje, a potom mlčky vyčkávající většina, již se většinou podaří zapojit do výuky otázkami, vyvoláváním nebo změnou stylu.

Diskuse je vždy oživením, na druhé straně přílišný prostor pro dotazy hrozí odvést od plánovaného procesu, čímž advokát riskuje ztrátu času i opadnutí pozornosti ostatních žáků, jež se do debaty nezapojí. Jak ovšem v takovém případě reagovat, je individuální, a každý typ lektora se s těmito situacemi vypořádá jinak. Vhodné je například říci: Vám, kteří jste se teď hodně ptali, moc děkuji za vaše otázky. Teď ovšem necháme prostor pro ty, co dosud mlčeli. Jindy je vhodné u složitých a osobních dotazů odsunout odpověď na později. (Řekneme si to spolu po skončení hodiny.) Nebo lze odkázat na příslušnou instituci či zdroj informací.

Za zmínku také stojí jazyk lektora. Slang do třídy, až na výjimky, nepatří. Jen obtížně se totiž budete přizpůsobovat dětskému slovníku, jenž se od vašeho dospívání vyvinul a změnil. Další pozornost je také třeba věnovat oblečení. Advokát by měl navštívit školu v takovém oděvu, v jakém mu bude příjemně. Formálněji zaměřeni advokáti zajisté zvolí oblek nebo kostým, neformálnější individuality mohou zůstat u pohodlnějšího oděvu.

Děti, žáci a studenti ovšem bezpečně poznají nejistotu, proto není vhodné odhalit svou nezkušenost a přiznat před nimi, že jste ve škole vůbec poprvé a nervózní. **Doporučení zní: držte se svého povolání, své práce a specializace.** To je oblast, kterou děti určitě neznají. Obvykle ve škole nehrozí, že by třída příliš hlučela a nezajímala se o advokáta a jeho projev. Žáci jsou ve skutečnosti zvědaví, a kdo jim poskytne zajímavé téma, ten je schopen je zaujmout. Ideální je snažit se o laskavý a vstřícný vztah s jasnými hranicemi. Na druhé straně je třeba děti nepodceňovat, protože ony toho také mnoho vědí, zejména z oblastí, v nichž se dospělí neorientují (sociální sítě či nové technologie, youtubeři apod). Buďte zvědaví, na co se děti budou ptát a co je bude zajímat. **Motivujte je a chvalte. Zaujměte pozitivní přístup.** V situacích vysoce konfliktních či dramatických se lze spolehnout na pomoc učitele. Malé šumy lze přehlížet, větší s přehledem zklidnit a v případě velkého odporu třídy lze zapojit jejich přítomného vyučujícího.

Základní nebo střední škola?

Úroveň komunikace vždy odpovídá úrovni vztahu a stěžejní je kontakt s publikem. Děti a studenty je třeba brát jako sobě rovné, ba dokonce s nimi zacházet jako s rozumnějšími a akceptovat je jako dospěléjší, než jací podle věku jsou. V individuální komunikaci lze doporučit na základní škole žákům tykat, na střední škole studentům vykat. Každému stupni školy odpovídají odlišné výukové metody, jiná příprava, příklady, techniky a zacílení. Kdo se chce věnovat výkladu práva, měl by spíše cílit na děti zhruba starší dvanácti let, protože teprve od tohoto věku jsou děti schopny abstrakce, jež je pro výklad práva zapotřebí. Zvyšovat pojetí dobrého a zlého dětem v mateřské školce nebo na prvním stupni je vhodné a nutné, děti potřebují znát hranice, co je správné a co není, ale pro abstraktní pojetí právního povědomí je vhodnější zralejší osobnost.

Vývojové fáze dítěte

Existuje řada teorií, které mapují vývojové fáze dítěte. Podrobný výklad patrně přesahuje možnosti této publikace i zaujetí advokátů zapojených do projektu Advokáti do škol, proto na tomto místě zmíním alespoň teorie dvou autorů. Americký psycholog Lawrence Kohlberg dělil mladé lidi do tří skupin:

- a) děti do devíti let charakterizuje prekonvenční morálka s orientací na trest nebo na odměnu;
- b) mládí do 20. roku charakterizuje konvenční morálka a orientace na to být hodným dítětem nebo na autoritu, zákon a řád;
- c) mladí lidé starší 20 let, jež charakterizuje postkonvenční morálka s orientací na společenskou smlouvu nebo orientace na univerzální etické principy.

Švýcarský psycholog Jean Piaget posunuje hranice dětského věku do ranějších stádií. Rozlišuje předoperační myšlení (2-7 let), schopnost konkrétních myšlenkových operací (7-11 let) a schopnost formálního myšlení (od 11 let). V každém případě mladší děti nemají dostatečně rozvinuto abstraktní myšlení, proto výklad o abstraktním právu pro ně není tak srozumitelný. Zájemce o problematiku dětského myšlení a vývoje odkazují na publikace vývojové psychologie.

Závěrečné zhodnocení

Máte za sebou návštěvu školy? Nezapomeňte poděkovat za pozornost. Odvážní se mohou pokusit o zpětnou vazbu, například otázkou: *Jak se vám to líbilo? Chcete, abych za vámi přišel někdy příště? Co vás napadalo při mém výkladu? Co jste si z něho zapamatovali?*

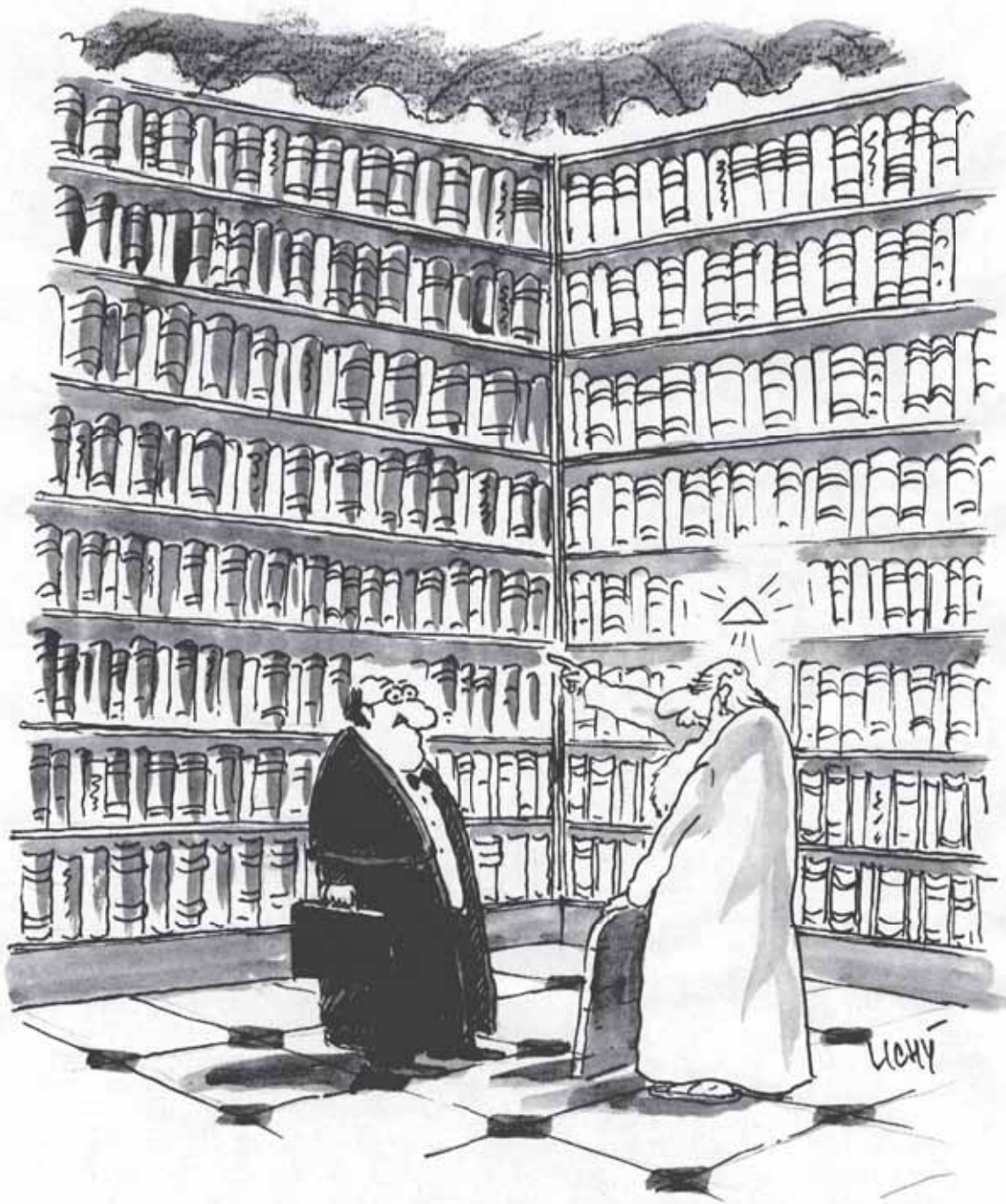
Oblíbené cvičení na zpětnou vazbu: posluchače lze požádat o body či o umístění hodnocení do terče na tabuli. Čím blíže se jejich tečka přiblíží terči, tím úspěšnější se dětem diskuse zdála. Ideálním zakončením návštěvy školy bývá potlesk, jež je ovšem častější na střední škole. Advokát se musí připravit i na individuální dotazy, které následují po skončení oficiální hodiny či výkladu. Dalším problematickým bodem jsou naléhavé osobní příběhy a riziko osobní angažovanosti advokáta. Každý si musí sám odpovědět na otázku, zda je ochoten a schopen právně pomoci nezletilým osobám a ev. následně jejich rodičům. Lze předat vizitku či vlastní kontakt, příp. přesměrovat studenta na jiné organizace (Nadace Naše dítě, Bílý kruh bezpečí, Linka naděje, OSPOD apod.).

Přeji hodně energie a radosti při realizaci tohoto bohuľibého projektu.

Zájemcům o internetové odkazy, odbornou literaturu či podrobnější samostudium doporučuji např.:

- a) *Street Law na pražské Právnické fakultě UK nabízí spolupráci středním školám, gymnáziím a případně i školám základním, a to v několika formách. Na webových stránkách www.streetlaw.eu najdete řadu modelových situací, metod, návodů a doporučujících materiálů.*
- b) *Metodické příručky etické výchovy (volně ke stažení): <https://www.nidv.cz/projekty/archiv-projektu-esf/137-eticka-vychova-a-ucebnice> <http://www.etickavychova.cz> <http://www.etickavychova.cz/ucebnice-ke-stazeni/>*
- c) *J. Maňák, V. Švec: Výukové metody, Paido, Brno 2003.*
- d) *Metodika prevence: https://www.pppuo.cz/soubory/projekty/bezpecne_klima/Manual_pro_skolni_metodiky_prevence.pdf*
- e) *Didaktika: https://www.akreditacnikomise.cz/attachments/article/279/didaktika_obecna_a_oborova_Janik.pdf*
- f) *Teorie morálního vývoje: M. Vágnerová in: Vývojová psychologie, Karolinum, 2012, https://www.pvpsps.cz/data/2018/11/07/12/cervinkova_sarka.pdf*

PhDr. Oswald Schorm, psycholog

A TOHLE VŠECHNO JSOU ZÁKONY !? DAL JSEM VÁM
PŘECE DESATERO, SYNU !

Právní desatero

Grafické a textové materiály využitelné k výkladu

Školní rok má deset měsíců, předkládáme vám tedy deset příběhů, deset situací či právních otázek. Díky nim můžete poučit žáky a studenty o tom, jaké následky mohou přinést situace, s nimiž se běžně mohou v životě setkat.

Na počátku následujících stránek stály příběhy a scénáře pro komiksy, které napsali advokáti a členové Výboru pro vnější vztahy České advokátní komory. K těmto příběhům nakreslila další advokátka, Mgr. Andrea Jarolímková, doprovodné ilustrační obrázky či komiksy.

Se stránkami pracujte jako s dvojicemi – na levé straně najdete vždy obrázek nebo komiks, na pravé straně pak text, scénář, rozhovor ze života, tak, jak jej můžete zažít, a k tomu i bližší „právní“ komentář. To vše vám může pomoci s výkladem a přiblížením práva a právních problémů žákům a studentům. Příběh je možné převyprávět a probrat s dětmi. Každá situace přináší zobecnitelné poučení. A všechny jsme už mnohokrát s jinými dětmi probrali a víme, že právě tato témata děti zajímají.

Obrázky a komiksy je možné si vytisknout, rozmnožit a rozdat. Vždy byste však o nich měli s žáky a studenty také hovořit a diskutovat, aby nebyly pochopeny zjednodušeně.

Vše naleznete na www.cak.cz volně ke stažení.

Případně kontaktujte JUDr. Danielu Kovářovou (kovarova@cak.cz, mobilní telefon 602 414 550), která má administrativní stránku projektu na starosti.

NENÍ PRÁVNÍK JAKO PRÁVNÍK

Námět: Vladimír Jirousek,
Daniela Kovářová
Ilustrace: Andrea Jarolímková

Není právník jako právník

Právníkem označujeme každého absolventa právnické fakulty. Veřejné právnické fakulty najdeme na čtyřech místech naší republiky – v Praze, v Plzni, v Brně a v Olomouci. Vystudováním vysoké školy to však nekončí. Existuje totiž pět justičních odborností: advokát, soudce, státní zástupce, exekutor a notář. K tomu, aby se právník stal tím kterým specializovaným odborníkem, potřebuje tříletou praxi zakončenou odbornou zkouškou. A mezi jednotlivými profesemi jsou rozdíly. Všechny pět profesí tvoří dohromady širokou justici, vzájemně se doplňují a jsou navzájem nezastupitelné.

Následující rozhovor, inspirovaný životem, ilustruje rozdíly mezi jednotlivými profesemi:

„Ahoj Pavlo, dlouho jsem tě neviděla. Co teď děláš?“

„Ahoj Kamile. Skončila jsem právnickou fakultu a nastoupila do advokátní kanceláře.“

„No, tak to si musím dát pozor, abys mě jednou nesoudila za nějaký trestný čin, vid?“

„Kdepak. To není úkolem advokáta, ale soudce.“

„Počkej, tak co vlastně budeš dělat? Už vím, viděl jsem to v televizi. Budeš zastupovat stát a obžalovávat lidi, kteří loupí, kradou nebo vraždí!“

„To je zase úkolem státního zástupce, dřív se jim říkalo prokurátoři.“

„Aha. Tak až umřu, budeš vyřizovat moje dědictví?“

„Taky ne, to udělá notář jmenovaný soudem jako soudní komisař.“

„Hele, nějak se v tom ztrácím. Nejste vy všichni vlastně právníci?“

„To nic, chápu, že je to složité. Právník je označení pro člověka, který vystudoval právnickou fakultu. Pak můžeš pracovat u policie, učit na vysoké škole nebo být právníkem v soukromé firmě. Pro některé to ale tím neskončí. Máme pět specializovaných právnických profesí, každá má svou roli, ve které ji žádná druhá nezastoupí, a navzájem se doplňují a tvoří širší justici.“

„A patří mezi těch pět profesí taky ten člověk, který mi zabaví majetek, když nezaplatím fakturu za telefon?“

„Jasně. To je exekutor. Vymáhá pravomocně přiznané a nezaplacené pohledávky.“

„A co teda děláš ty?“

„Já jsem zatím advokátní koncipientkou, tedy takový učedník advokáta. Ale až složím advokátní zkoušky, budu poskytovat právní pomoc klientům, kteří o to budou stát. Budu pro ně sepsávat smlouvy a žaloby, zastupovat je u soudu nebo obhajovat v trestních věcech. Advokátů je proto nejvíc, z těch pěti povolání je tím nejsvobodnějším a máme i nejširší okruh působnosti. Jako jediná profese si vybíráme specializaci i sídlo kanceláře.“

„Teď už je mi to trochu jasnější. Zkusím si všechna ta pojmenování zapamatovat.“

„Advokát. Soudce. Státní zástupce. Exekutor. Notář. Všichni absolvují právnickou fakultu, tříletou praxi a odbornou zkoušku.“

„Přesně. Prostě není právník jako právník.“

NEZNALOST PRÁVA NEOMLOUVÁ!

NEVÍTE-LI, JAK SE V RŮZNÝCH SITUACÍCH ZACHOVAT, VYHLEDEJTE PRÁVNÍ POMOC!

STORY O SLOVĚ

Námět: Ronald Němec
 Ilustrace: Andrea Jarolímková

Postačí ústní dohoda, nebo je lepší písemná smlouva?

Od dob starých Římanů platí, že smlouvy se mají plnit, dané slovo zavazuje, a co je psáno, to je dáno. Tuto prastarou zásadu vystihuje známé římské úsloví *pacta sunt servanda* (smlouvy mají být plněny). Právní řád pak podrobněji na různých místech stanoví, co dalšího je k platnosti ujednání zapotřebí. Někdy je to písemná forma, jindy zvláštní povolení či zápis do veřejného rejstříku. Následující scénář se vztahuje k pracovnímu právu, nicméně podobný příběh je možné vyprávět i o půjčce, nájmu či jiném ujednání. Pracovní právo vyžaduje písemnou smlouvu. V souvislosti s podmínkou písemné formy ujednání lze dětem vysvětlit význam vlastnoručního podpisu. Měly by velmi vážít, na jakou listinu a pod jaký text se podepisují.

Problematiku smluv, podpisů a dodržování ujednaného ilustruje následující příběh:

„Ahoj Sáro, co si koupit novou herní konzoli?“

„Nová je drahá, stačí ta, co máme.“

Pavlovi to nedá a prosí u maminky: „Mami, půjčíš nám, prosím, peníze, chceme si koupit novou konzoli.“

„Pavle, sám víš, že moc peněz nemáme, co kdybys ty sám zkusil brigádu?“

Sára a Pavel hledají v nabídkách brigád a na jednu v obchodě s ovocem a zeleninou se jdou zeptat.

„Dobrý den, kolik nám, prosím, dáte za hodinu práce?“

„U nás je běžná odměna 100 korun na hodinku, pokud vám to vyhovuje, můžete nastoupit hned zítra ráno.“

Práce Sáru i Pavla baví, jsou mezi lidmi, šéf se usmívá, vše jim jde od ruky.

„Hele, Sáro, už tu makáme 14 dní, neměl by nám dát vedoucí nějakou smlouvu?“

„Pavle, klídek, jsi jako tvůj táta, samé smlouvy, buď v klidu, slíbil nám to.“

Po měsíci a půl práce je Pavel už hodně nervózní, že nemají smlouvu a ani korunu za práci.

„Dobrý den, pane vedoucí, kdy dostaneme výplatu?“

„Jo, jasně, to je dobře, že se připomínáš, tady máte každý 5 000 korun.“

„Počkejte, ale my jsme odpracovali 100 hodin a máme dostat 10 000 korun!“

„Říkal jsem 50 korun na hodinu, to sis popletl, chlapečku.“

„Nepopletl, tady Sára je mi svědkem.“

„No jasně, slíbil jste nám 100 korun na hodinu a teď máme dostat každý 10 000 korun.“

„No tak mi ukažte smlouvu, já si pamatuju, že jsem říkal 100 korun na hodinku pro oba.“

„Ale my nemáme smlouvu, vy jste nám žádnou nedal.“

Šéf se směje: „No tak buďte rádi za to, co jsem vám dal, a už běžte, co je psáno, to je dáno, a tady nic psáno nebylo.“

„Tati, ten šéf z obchodu nás okradl, nedal nám, co měl, jen půlku!“

„Pavle, většinou stačí si podat ruku, ale v pracovním právu musíš mít vždy vše písemně. Příště si na to dávejte pozor, teď už nic nezmůžeš.“

„Tak to vidíš, Sáro, měli jsme ho donutit podepsat smlouvu, příště to nech na mne a nevykládej mi o klídku.“

SMLOUVY MAJÍ BÝT PLNĚNY!

JAK KATKU DOSTAL DĚTSKÝ DLUH

Námět: Michal Žižlavský
Ilustrace: Andrea Jarošímková

Pozor na dluhy

Dluhy, exekuce, oddlužení, výkon rozhodnutí. To jsou pojmy, pod kterými se ukrývají velmi problematické situace, a řada dospělých se kvůli nim dostává do neřešitelných problémů. Tak, jako podpis smlouvy zavazuje, tak platí, že dluhy se mají platit. Je třeba vždy zvážit, zda na půjčku, úvěr nebo hypotéku je v osobním rozpočtu dostatek finančních prostředků, a to nejen v době, kdy si je bereme, ale i do budoucna. Je nutné si pozorně přečíst podmínky, za kterých nám věřitel půjčku poskytuje, a zejména je nutné vědět a s plnou odpovědností přijmout fakt, že za každou věc se musí zaplatit. Mnoho lidí, i dospělých, tak nepřemýšlí. Když po něčem touží, vidí lákavou reklamu nebo výrobek, který mají ostatní, nespočítají si, kolik je bude stát, ani zda na něj mají finanční prostředky. V naší době není problém půjčit si peníze a něco si za ně pořídít na dluh, na úvěr, na hypotéku. Jenomže půjčka nikdy není zadarmo. Pojí se s ní úroky, které zvyšují částku, již je třeba posléze zaplatit. Mnoho lidí se tak dostane do začarovaného kruhu dluhů a do rukou exekutora.

Jaké může mít naše jednání následky, ilustruje následující příběh ze života:

Katka je ještě neznalá práva a neuvědomuje si, co se stane, když bude něco dělat protiprávně.

A tak jezdí tramvají načerno a neplatí pokuty.

Nevrací knihy do knihovny a nereaguje na upomínky.

Z legrace posprejuje s kamarády veřejnou budovu.

Za několik týdnů a měsíců si Katka na takové lotroviny už ani nevzpomene. Sice přicházejí do schránky nějaké upomínky, ty ale vždy rychle vyhodí, aby se o tom nedozvěděli rodiče, a tak má pocit, že je vše v pořádku.

Jednoho léta nastoupí na brigádu, protože si chce koupit nový mobil. Vydělá si na něj vlastní prací a těší se, že si pořídí nový model.

Ale! První vydělané peníze jí zabaví exekutor.

Katce přijde nejdříve do schránky výzva, doporučený dopis. Katka si sice doma vybere zásilku ze schránky, přečte ji, ale pak ji hodí zase do koše, aby se i nyní nic nedozvěděli rodiče.

Ale ouha! Po nějaké době zvoní u dveří exekutor, v ruce má listinu s názvem *Rozsudek pro zmeškání* a Katce všechny vydělané peníze zabaví.

Neplatila totiž své pokuty a dluhy.

DLUHY SE MAJÍ PLATIT!

NEJLEPŠÍ JE SE DOHODNOUT

Námět: Daniela Kovářová
 Ilustrace: Andrea Jarolímková

Nejlepší je se dohodnout

Část veřejnosti propadla klamnému dojmu, že soudy dokážou vyřešit všechny problémy a sporné situace. Zejména v rodině ale ani soudy nedokážou zajistit lásku, náklonnost a spolupráci. Skoro vždy je rychlejší a praktičtější, tam, kde je to jen trochu možné, se dohodnout než se soudit. To totiž může trvat poměrně dlouhou dobu a také je třeba zaplatit soudní poplatek. Navíc velkou řadu problémů a skutečností ani nechcete říkat takto veřejně před soudcem a ostatními přítomnými v jednací síni.

Následující řádky ukazují, že v rodině a v mezilidských vztazích se vyplatí pokusit se o dohodu všemi prostředky a v každé době:

Rodiče se rozvedli, když byla Alenka malá, byla svěřena do výchovy své matky, která rozvod nese velmi těžce. „Mami, kdy uvidím tátu?“ „Neuvidíš, Alenko. Odešel za jinou. Moc nám ublížil, je to špatný člověk. Nechci se s ním stýkat.“

Soud sice určil, které dny se může otec s Alenkou stýkat, matka tomu však brání a tatínek rezignuje. Jako malá to Alenka moc nechápala, nyní je již větší, umí číst a tatínek by rád s dcerkou obnovil kontakt.

„Ale mami, táta mi napsal dopis, že by mi chtěl dát k narozeninám dárek. Pozval mě k němu, že udělá oslavu.“

„Nepustím tě. Má jinou, nechci s ním mít nic společného.“

Maminka je neoblomná, ale Alence tatínek postupem času chybí čím dál tím více.

„Mami, potřebovala bych peníze na lyže a lyžařský zájezd.“

„Nemám, napiš tátovi.“

Alenka sedí, chce psát dopis, ale přemýšlí, jak má tátovi napsat o peníze, když ho několik let neviděla. „Proč by mi měl kupovat lyže, když jsem mu nikdy ani nepopřála k narozeninám?“, říká si smutně.

„No, Alenko, přemýšlela jsem o tátovi. Platí stále stejné výživné, jako když jsme se před lety rozvedli. Podám návrh k soudu na zvýšení výživného a budeme mít i na lyže a lyžařský zájezd. Soud vše vyřeší.“

To se Alence nelíbí a sama napíše tatínkovi dopis: *Milý tatínku, vím, že jsme se dlouho neviděli, ale už jsem velká holka a chtěla bych ti říct, co je u mě nového.*

A tak se tatínek konečně po letech s Alenkou potká.

„Jsem moc rád, že tě vidím.“ „Já taky, tati, moc jsi mi chyběl.“

„Mám za posledních několik let schované všechny dárky, které jsem ti poslal. Ale tvoje matka mi je všechny vždycky vrátila.“

„Ale já už do toho také můžu mluvit a chci se s tebou vídat.“

Alenka to pak večer řekne i matce: „Mami, já se chci s tátou vídat, táta mě má rád, a nechci, abyste se soudili. Nemusíte se mít rádi, ale nechci poslouchat, jak tátu špiníš, já vás mám ráda oba.“

Maminka nakonec souhlasí a tatínek může po letech vzít Alenku na hory.

„To je fajn, tati, že můžeme být spolu.“ „A tu změnu jsi zařídila ty, žádný soud jsme k tomu nakonec našťestí už nepotřebovali.“

DOHODA JE LEPŠÍ NEŽ SOUD!

OZVI SE VČAS

Námět: Věra Šípálová
Ilustrace: Andrea Jarolínková

Právo přeje bdělým a ostražitým

Právo je užitečný soubor právních norem. Právní normy vydává stát a zveřejňuje je ve Sbírce zákonů, aby se s nimi lidé mohli seznámit. Jednoduše lze říct, že právo je obecně závazné pravidlo chování, která má zákonem danou formu a je vynutitelné státem. Již podle staré římské zásady platí, že právo přeje bdělým, proto je užitečné se v něm alespoň základním způsobem orientovat, vědět, co můžu, nemůžu a co mohou a nemohou ostatní vůči mně. Výhodou je nebýt lhostejný ke svému okolí, všimnout si a posuzovat, zda ti kolem nás jednají v souladu s právem, nebo proti němu. Zejména u mladých lidí a dětí by jejich rodiče a dospělí, kteří s nimi žijí a stýkají se, měli být ostražití a dávat pozor na vnější projevy, nestandardní chování, změny nálad apod. Také děti by měly vědět, že mnohá práva jsou určena k jejich ochraně.

Co taková lhostejnost a nevšímavost může způsobit, ukazuje následující příběh ze života, který má otevřený konec a lze jej využít k diskusi s žáky:

Tereze je třináct. Bydlí s maminkou a jejím přítelem, kterému říká strejda. Strejdu si maminka našla už dávno, mají spolu miminko Péťu, maminka je na mateřské. Moc peněz nemají, ale strejda chodí do práce, tak to nějak jde. Z Terezy už je velká holka. „Jsi hezká po mamince,“ říká strejda. Je na ni moc hodný, jen by za ní nemusel chodit do koupelny. Tereza se necítí dobře, když si ji prohlíží. Jednou dokonce říkal, že už jí rostou prsa. To už se fakt styděla.

Večer bývá maminka unavená, bráška celou noc brečí a ona pak usíná s ním. Strejda přišel za Terezou do jejího pokoje a vlezl si k ní pod peřinu, prý mu je smutno, když maminka spí u Péti. Přitiskl se k ní a začal ji hladit, nejdřív po vlasech, ale pak všude, i pod pyžamem. Tereza nevěděla, co má dělat, strejdu má ráda, stará se o ně, kdyby ho neměli, maminka by byla zase sama a určitě by byla smutná. Strejda za ní začal chodit častěji, někdy skoro každý den. To, co jí dělal, se jí nelíbilo, věděla, že by to dělat neměl, ale mamince to říct nemohla, nechtěla jí přidělovat starosti.

Strejda se k Terezce celý den chová normálně, jen kdyby nebyly ty večery. Ve škole se zhoršila, najednou si neměla co říct ani s nejlepší kamarádkou. Taky by jí to nevěřila. Přestalo jí bavit chodit v partě nakupovat, nejraději se oblékala do tlustého svetru, aby na ni nikdo nekoukal. Možná, kdyby přestala jíst, přestala by jí růst prsa a strejdovi by se už nelíbila. Stejně nemá na nic chuť ani hlad.

Tereza začala opravdu hubnout. Jednou se Tereze ve škole udělalo špatně, její tělo to už nezvládlo a ona omdlela. Sanitka ji odvezla do nemocnice, kde se doktor zhroutil nad její váhou a hned jí zavedli kapačky. Třetí den za ní přišla hodná paní doktorka, která si s ní jen povídala. Postupně se Tereza osmělila a vyprávěla, co ji skutečně trápilo, řekla o strejdovi všechno, jak ho měla ráda, ale zároveň se ho bála. Jak jí vlastně nikdy neublížil, ale přesto ji to bolelo. Jak se bála o maminku, jak nevěděla, jak to ukončit.

A co na to zákon? Strejda se dopustil zločinu pohlavního zneužití, a protože se o Terezu měl starat, hrozí mu až deset let, víc než kdyby byl jen cizí člověk. Už s nimi ale není. Maminka zase zůstala sama s Terezou a Péťou. Tereze je smutno, ale ví, že její vina to nebyla, chodí si o tom pořád povídat s tou hodnou paní doktorkou, někdy s ní jde i maminka. Spolu to zvládnou.

**KAŽDÝ NECHŤ SI STŘEŽÍ SVÁ PRÁVA! OZVAT SE
NENÍ OSTUDA!**

S KÝM SI VLASTNĚ PÍŠEME?

Námět: Lukaš Trojan
 Ilustrace: Andrea Jarolímková

Na síti nikdy nevíš, kdo je na druhé straně

Sociální sítě jsou velkou neznámou. Děti a žáci se s nimi seznamují ve věku, kdy ještě nemají dostatek zkušeností. Na jejich nedokonalou a neplnohodnotnou svéprávnost čekají predátoři na druhé straně, kteří jejich nedospělosti někdy umějí zneužívat. Děti jsou plné důvěry a lze je lehce zlákat a nachytat. Je proto dobré se příliš nesarvat, neposkytovat neznámým informace, adresy, čísla účtů, osobní údaje, fotografie. Nikdy není jisté, co s nimi příjemce provede.

Co může život vše přinést, ukazuje následující příběh, který možná bude někomu i povědomý!

Matyáš si pořídil svůj první účet na Facebooku. Třináct mu sice ještě není, ale to nevadí, jen upraví datum narození. Hned se přihlásila spousta přátel, některé ani nezná, ale to nevadí, hlavně, že je jich hodně a že mu lajkují jeho příspěvky. Dává jich tam čím dál víc, lajků přibývá. Matyáš má radost a přidává své další fotky, chce se pochlubit, jak stojí na „bedně“, protože vyhrál závody.

Někdy se sice objeví nějaké legrácky, občas někdo okomentuje, co má na sobě a jak vypadá, ale je to jen občas, z toho si nic nedělá.

Až jednou mu ve škole spolužačka ukázala jeho fotku, která byla nějak upravená. Sice se na ní poznal, ale měl na ní vykulené oči a nápadně velkou hlavu. Vypadal jako postavička z japonského animáku. Pod tím byla spousta komentářů a rozhodně ne lichotivých. Z profilů poznal, že ty komentáře vůbec nezná. To, co tam psali, bylo pěkně hnusné, normálně si z něho dělali legraci, dobírali si ho.

Radost z počtu lajků ho úplně přešla, i když nevěděl, kdo všechny komentáře píše, bylo mu jasné, že to vidělo hodně lidí ze školy i kamarádů. Jenže nevěděl, kdo. Najednou se mu zdálo, že se mu všichni za zády posmívají, povídají si o něm a baví se na jeho účet. Vůbec to nebyl dobrý pocit. Fotky tam dal, aby se pochlubil, ale někdo si s nimi dělá, co chce, a dokonce je používá proti němu. Přitom on těm lidem nikdy neublížil, vůbec je nezná.

Matyáš udělal to nejjednodušší a nejlepší, co udělat mohl. Z Facebooku se odhlásil a profil zrušil.

Po pár měsících ale zjistil, že existuje fakeový profil s jeho jménem, je funkční a jsou na něm i jeho fotky. Všechny byly upravené a ohromně veselé. Kdyby na nich nebyl on, Matyášovi to už prostě tak veselé nepřišlo! Pod jeho ukradenými a upravenými fotkami je spousta komentářů, taky veselých. Měl pocit, že někdo ovládá jeho život. Jeho jméno už nebylo jen jeho. Přestal věřit lidem kolem sebe, protože jak může vědět, že zrovna někdo z nich není ten, kdo mu sebral jméno.

O sto kilometrů dál zatím u počítače sedí jiný kluk, který jen tak pro zábavu mění fotky z cizích profilů, už to umí a přesně ví, co bude mít mezi jeho přáteli největší úspěch. Nikomu ublížit ani nechce, vždyť je to jen legrace. Škoda, že nezná nešťastného Matyáše, možná by si to rozmyslel.

**KAŽDÝ MÁ PRÁVO NA OCHRANU SVÉ CTI,
DŮSTOJNOSTI A SOUKROMÍ! TO PLATÍ I NA SÍTI!**

§ 150 trestního zákoníku
Neposkytnutí pomoci

(1) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Autor námětu: JUDr. Bohuslav Sedlatý

V nouzi je třeba poskytnout pomoc

I velmi mladý člověk se někdy ocitne v situaci, kdy musí poskytnout pomoc jinému. Nejčastěji při dopravní nehodě nebo zranění při sportu, na sjezdovce atd. Lidé, kteří dopravní nehodu nebo úraz vidí, jsou někdy v šoku nebo pod vlivem paniky, ale ani toto emocionální pohnutí není důvodem, aby od dopravní nehody ujeli nebo utekli. Poskytnutí pomoci je totiž povinností! Trest za neposkytnutí pomoci hrozí všem od dovršení 15 let, neboť tehdy se osoby stávají trestně odpovědnými. Osoba ve věku od 15 do 18 let věku se nazývá mladistvou, pro její trestní stíhání platí řada omezení. Nejviditelnější je to u trestu, jehož výměra se u mladistvých osob snižuje na polovinu. Dítě ve věku do 15 let není trestně odpovědné. Pokud se však dopustí činu jinak trestného, jeho čin se posoudí podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, který stanoví zvláštní postup pro řízení s dětmi i řadu opatření, která lze dětským pachatelům za protiprávní činy uložit.

Jak se správně v takové situaci, která vyžaduje vaši rychlou pomoc, zachovat, ilustruje následující příběh:

Jirkou s Tondou se vydali na cyklovýlet a chtějí ještě stihnout kino s kamarádkami. Byli zabraní do testování své fyziky, když se jim uprostřed lesní mýtiny naskytl nepříjemný, až odpuzující pohled na bezvládné tělo cyklisty podivně zkroucené při okraji cesty.

„Ty, Tondo,“ řekne vpředu jedoucí Jirka najednou, „ten je snad mrtvej.“

„Evidentně tu spadl z kola a rozbil si hubu. Podívej, ve vlasech krev a u pusy zvratky. Fuj, jedeme, pokud máme stihnout to kino, musíme do toho šlápnout!“

„Co blbneš!“ ozval se Tonda. „Přece nemůžeme jen tak odjet! Musíme zavolat pro pomoc, záchranka tudy projede!“

„To je kravina,“ mínil Jirka. „Je to jeho věc, nemá jezdit bez helmy a nám do toho ale vůbec nic není. Nemáme s tím nic společného. A navíc, pokud se zdržíme jen o deset minut, začátek kina nestihneme.“

„Nemám svědomí ho tu jen tak nechat. Asi si to zavinil sám, ale přece ho nemůžeme jen tak opustit. Do kina můžeme jít jindy.“

„Zůstaň si tu s ním sám. Já jedu, ty samaritáne.“

Jirka prudce vyrazil na cestu, zatímco Tonda volal ze svého mobilního telefonu číslo 112.

Měl smíšené pocity. Trochu záviděl Jirkovi jeho rozhodnost a rychlý úsudek směřující k životu bez komplikací, zároveň se za něho styděl.

Popsal podle mapy v telefonu přesnou polohu nehody a během dvaceti minut již slyšel sanitku.

Ani si nevšiml, že se Jirka vrátil.

„Promiň, kámo, trochu jsem to přepískl,“ utrousil na půl úst.

NEPOSKYTNUTÍ POMOCI JE TRESTNÝ ČIN!

§ 270 trestního zákoníku

Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo

c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.

Autor námětu: JUDr. Mgr. Rudolf Leška, Ph.D., LL.M.

Fotka, hudba i film vždy někomu patří

Děti a studenti si navzájem přeposílají všemožně postahovaná krátká videa, vtipy a hudební klipy, zdarma stahují filmy a neuvědomují si, že fotka, film, píseň, báseň i text jsou autorskými díly, která někomu patří. Autor, který dílo vytvořil, nebo ten, komu autor svěřil licenci k používání díla, s dílem může nakládat v mezích smlouvy. Nikdo jiný si však stahovat fotku, povídku ani film bez dovolení a zaplacení příslušného poplatku nesmí. Dětem někdy připadá úsměvné, že by za hudbu měly platit nebo že by si měly kupovat CD jako jejich rodiče a předchozí generace, nicméně právě takový postup je v souladu s právem, na rozdíl od protiprávního stahování zdarma.

Problém ukazuje následující příběh:

Ondra vyráží sám do kina, je to odjakživa samotář.

„Nahráji film, nasdílím ho a něco na tom trhnu,“ myslí si.

V přítomí nahrává film na server a kliká, že chce dostávat peníze za sdílení filmu.

Bohužel na jeho aktivity rychle přijde policie a rozjíždí se kolečko nepříjemností.

Jeho kamarád Kuba si říká, že jako ten Ondra hloupý nebude. Líbí se mu Adéla z vedlejší třídy, a tak ji pozve na rande do kina. Ona se culí a říká, že by s ním radši byla sama, že je jí nepříjemná tma, která v kině je, ale přesto by se ráda podívala na nějaký film, co teď běží v kinech.

„Nevím, jak bys to vymyslel, Kubo, přemýšlej.“

Kuba v duchu namítá, že když je film v kinech, asi sotva už bude na webu, ale pomyslí si, že to nějak zařídí, přeci neodmítne, musí se před Adélou předvést.

Pozve ji k sobě, vždyť rodiče jsou pryč.

A protože film není hned dostupný „legálně“, začne film stahovat z nelegální služby.

„Co se asi tak může stát,“ pomyslí si Kuba, šťastný, že se mu to povedlo a snad to udělalo na Adélu dojem.

Jenže Kuba si stáhne film ve špatné kvalitě, oba s Adélou jsou otráveni z toho nekvalitního obrazu, zkaží jim to odpoledne. Ale lepší než nic, a tak spolu takto zkouknou ještě několik filmů. Kuba i pár kopií za nějaký peníz prodá dalším kamarádům, kteří jsou líní stahovat sami. „To je super, vid', za to, co bychom dali v kině, jsme si objednali jídlo až domů,“ raduje se Adéla a Kuba jen souhlasí, i když mu trošku v hlavě šrotuje Ondrův případ s nelegálním natáčením a sdílením.

„Ty, Adélo, koukni, co mi dnes přišlo,“ ukazuje po pár týdnech Kuba Adéle předvolání na policii.

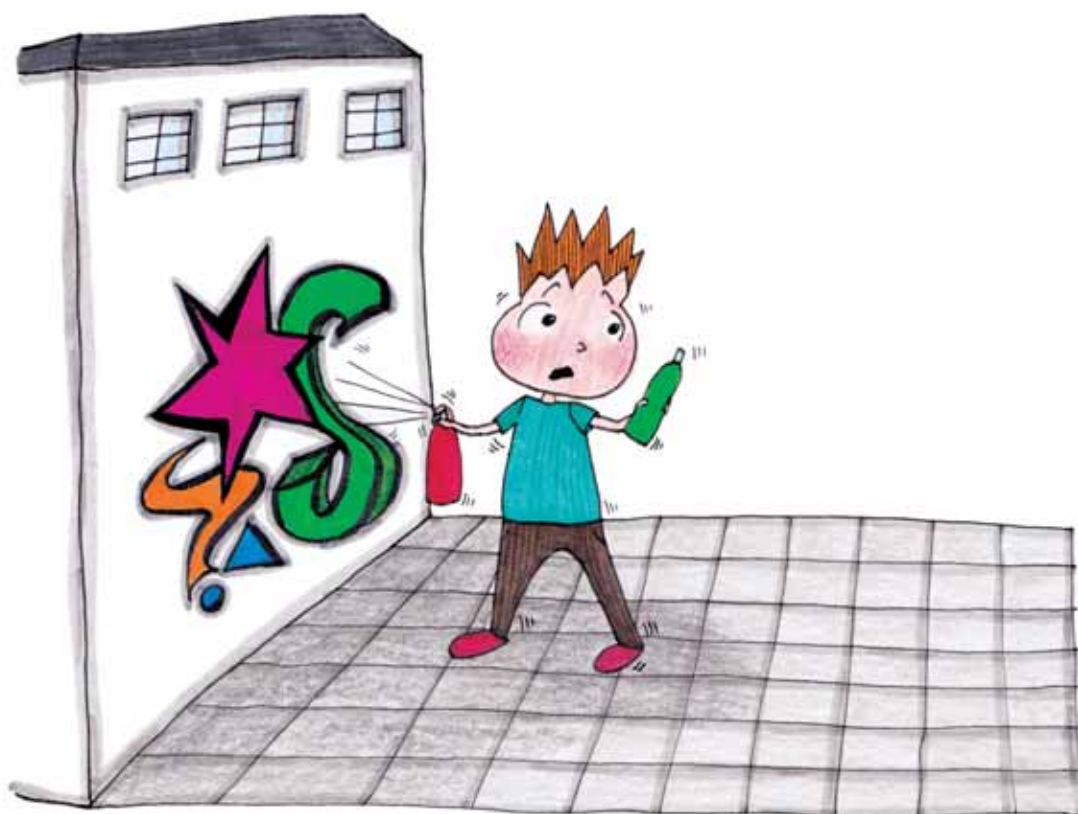
„Ty myslíš, že je to kvůli tomu stahování filmů u vás doma?“

„To je jasná věc a teď budu mít průšvih jak hrom, jen doufám, že mě nezavrou!“

„To snad ne, ale nějakou pokutu asi schytáš.“

PORUŠOVÁNÍ AUTORSKÝCH PRÁV JE TRESTNÝ ČIN!

§ 228 trestního zákoníku

Poškození cizí věci

(1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na věci svědka, znalce nebo tlumočnicka pro výkon jejich povinnosti,
- b) spáchá-li takový čin na věci jiného pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
- c) spáchá-li takový čin na věci, která požívá ochrany podle jiného právního předpisu, nebo
- d) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

Autorka námětu: Mgr. Eva Kršková

Přemýšlej, než vezmeš do ruky sprej

Každá věc, každý dům, osobní automobil, mobilní telefon nebo zahrada někomu patří. Někteří mladí se často baví tím, že sprejují zdi rodinných domů nebo veřejných budov, plotů, hradeb a volných veřejných prostranství, někteří i vagóny vlaků a metra. Komunita sprejerů bývá hrdá na to, když volnou zeď domu dokáže bez dostižení posprejovat. Možná si myslí, že jde o umění, některá graffiti jsou opravdu pěkná, ale ona je to vysoce protiprávní a společensky nebezpečná aktivita. Ačkoliv sprejerství je mladými hlavami považováno za adrenalinovou zábavu, ve skutečnosti jde o poškozování majetku, který patří jiným občanům. Policie bývá neúprosná. Děti a studenti by si proto měli uvedené legrácky rozmyslet, protože je soud obvykle odsoudí k vysoké pokutě nebo povinnosti nahradit způsobenou škodu. Jinou možností je představit si, jak by jim samotným asi bylo, kdyby jim někdo cizí zničil či pomaloval předmět či objekt, který mají rádi. Ne náhodou za toto jednání stanoví trestní zákoník přísné tresty.

Následující příběh využijte k diskusi se žáky a studenty:

Mirek, dosud slušný kluk, má krátce před maturitou a jde se bavit s kamarády, aby se zbavil stresu před přípravou na zkoušky a na přijímačky na vysokou školu.

Společně s partou jdou do parku, kamarád přinese kolu a rum, všichni se opijí a někdo vytáhne sprej. Kamarády napadne jít do centra města sprejovat. Mirek nechce jít, ale chlapci ho přemlouvají tak dlouho, až ho vyhecují.

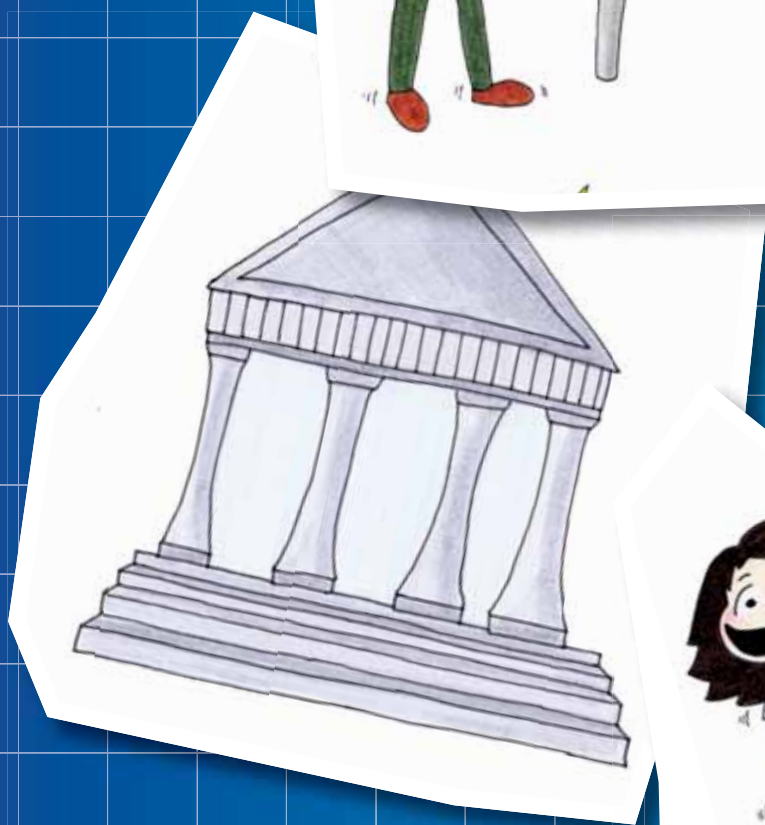
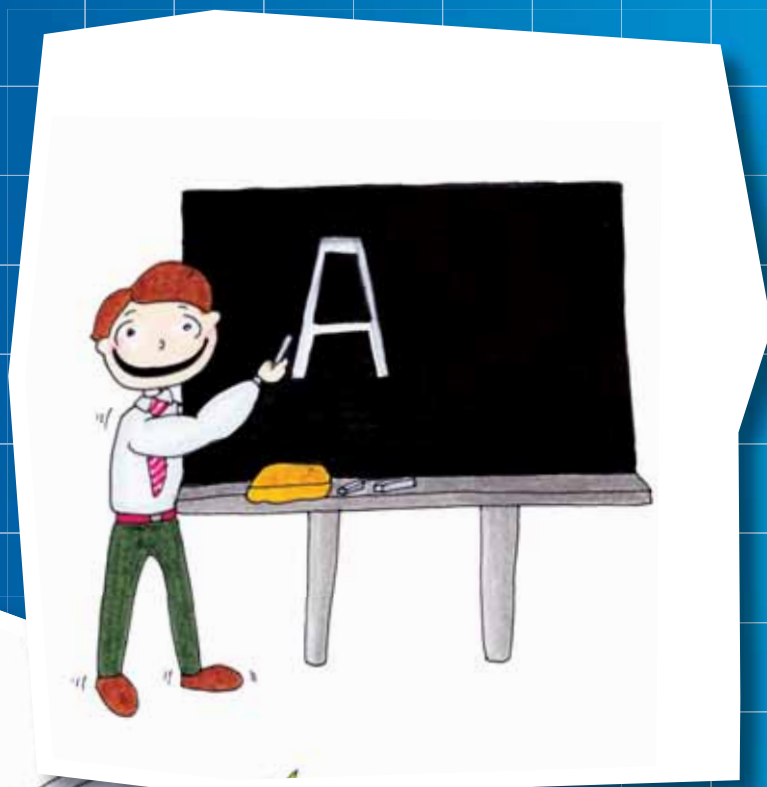
Při sprejování je uvidí kolemjdoucí a chce volat policii. Kluci mu vytrhnou telefon a strhne se rvačka, do které se zaplete i Mirek. Přijíždí policie. Většinou skupiny se podaří uniknout, ale Mirka policie zadrží.

Mirek končí u soudu s podmínkou a není připuštěn k maturitě. Navíc musí hradit nemalou škodu, takže nejde na vysokou školu, kam chtěl, ale do fastfoodu manuálně pracovat, aby dluh splatil.

POŠKOZOVÁNÍ CIZÍHO MAJETKU JE TRESTNÉ!

10

Autorka námětu: JUDr. Daniela Kovářová

Dítě má právo se vyjádřit

Dítě není hračka, s níž si rodiče, soudy či učitelé mohou dělat, co je napadne. Podle Úmluvy o právech dítěte je dítě jakéhokoli věku osobnost, která má právo na informace a právo vyjádřit se ke všemu, co se ho týká. Pochopitelně záleží na věku a na jeho rozumové vyspělosti, nicméně dítě není možné opomíjet. Naopak je vhodné, správné i v souladu s právem mu vysvětlit, že se rodiče možná rozcházejí jako pár, ale rodiči zůstanou, a že příčinou rozchodu nikdy dítě není. Uvedeným právům dítěte se odborně říká participační práva. Dítě má vedle toho ještě celou řadu dalších práv, která vyplývají z Úmluvy o právech dítěte, z Listiny základních práv a svobod a z právní úpravy rodinného práva obsažené v občanském zákoníku.

Právě participační práva dětí byla podnětem k sepsání následujícího příběhu:

„Jiřík bude jen u mě, já jsem máma, co ty mu tak můžeš zajistit.“

„Ne, chci střídavou péči.“

Malý Jirka sedí na bobku, usedavě pláče.

„Babi, jsem rád, že voláš, naši se pořád hádají, bojím se, že za to můžu. Já nevím, co dělat.“

„Jiříku, to je věc dospělých, do toho nezasahuj, oni to vyřeší za tebe. Ty ale určitě za nic nemůžeš, neboj se a kdykoli mi zavolej a popovídáme si.“

Vtom vstoupí do pokojíku maminka: „Tatínek mi tě chce ukrást, abych tě už nikdy neviděla. Rozhodla jsem se, že se odstěhujeme za babičkou a za dědečkem, aby za námi nemohl. Zabal si věci.“

Jirka sedí na posteli, otevřený kufr, brečí a nařiká si: „Nechci se nikam stěhovat. Chci mít mámu i tátu.“

Za několik týdnů na to sedí v soudní síni našťvaný otec na jedné straně, rozzuřená matka na druhé straně.

„Jak jste se dohodli na péči o syna?“ ptá se soudkyně.

„Chci se s ním odstěhovat k rodičům, bude nám tam nejlíp.“

„Nesouhlasím. Chci střídavou péči, chci syna vídat, záleží mi na jeho vývoji.“

„A co chce vaše dítě?“

Matka i otec se na sebe nechápavě podívají.

„Vy jste mu to nevysvětlili? Nezeptali jste se ho?“

„Ne,“ odpovídají jednou souhlasně oba.

A tak si paní soudkyně pozve malého Jirku, rodiče tam nejsou.

Usmívá se a říká mu: „Neboj se, za nic nemůžeš. Rodiče tě mají stále rádi. Pojď, budeme si spolu chvíli jen tak povídat.“

A Jirka jí poví vše, co by rád.

„Dítě není žádná věc, musíte s ním mluvit, má právo na informace a na vyjádření, jak by si představovalo další život,“ dozví se na příštím jednání oba rodiče a začnou brát na Jirkova přání konečně ohled.

**I DÍTĚ MÁ PRÁVO SE VYJÁDŘIT K VĚCEM,
KTERÉ SE HO TÝKAJÍ!**

Právo jako příběh

Scénáře, příběhy, povídky, fejetony, inspirace

ČAK požádala advokáty a příslušníky dalších právnických profesí, aby pro projekt Advokáti do škol zpracovali úvahy, zamyšlení, scénáře pro komiksy, příběhy, fejetony, povídky, rozhovory a další literární formy jako inspiraci pro přednášky, semináře a besedy s žáky a studenty.

Texty zajímavým způsobem pracují s právními instituty, právníckými profesemi a problémy, s nimiž se advokáti, soudci a zástupci dalších justičních profesí potýkají ve své každodenní praxi.

Můžete je použít jako inspiraci, podobně jako komiksy a scénáře z předcházející pasáže.

Právo

Jak vypadá Právo? Jako korpulentní dáma, matrána s nabíranou sukni a tisíci spodniček. Snaží se být Dědem Vševědem, ale je rodu středního. Vidím je sedět v obrovské lenošce, útulně obklopené spoustou předmětů (většinou se jim říká zákony), které musí mít nezbytně na dosah. O mnohých však samo neví, na co je potřebuje. Snaží se tvářit služebně, ale vypadá spíše úředně. Tenhle rozdíl mu malinko uniká a je lepší mu proto vykat. Má z toho asi dojem, že je považováno za Veličenstvo, a líp se s ním pak vyjde. Je domýšlivé, a proto i naivní. Plete se do všeho a někdy mu uniká, že pravda přebíjí zákon, silnější, než pravda, je spravedlnost, a nejvyšší kartou že je dobro.

JUDr. Petr Ritter, advokát

Člověk a jeho přirozená práva

Každý den nasloucháte radám jiných, svých rodičů, učitelů a dalších autorit. V jádru však jsme si všichni rovni, a sice ve svých právech, kterými jsme nadáni již od narození. Tato naše základní práva můžete najít v Ústavě ČR a Listině základních práv a svobod. Toto jsou základní dokumenty nejen státní, ale i lidské, a jistě je dobré si je přečíst, abyste věděli, na co vše máte právo. Tyto a jiné právní předpisy najdete ve Sbírce zákonů ČR, kde se všechny obecně závazné právní normy povinně publikují. Uživatelsky příjemný je i např. internetový server zakonyprolidi.cz, který jistě můžete taktéž při hledání právních pravidel využít.

Jakmile však daného práva využijete, mějte na paměti vaši odpovědnost za konkrétní chování, jímž své právo využíváte. Tak např. dle čl. 17 Listiny základních práv a svobod máte zaručenou svobodu projevu, máte tedy právo vyjadřovat své názory jakýmkoliv způsobem. Ovšem vaše svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého, neboť všichni jsme si rovni a máme stejná základní práva. Pokud tak např. o jiném budete šířit nepravdivý údaj, můžete se za podmínek stanovených trestním zákoníkem (zákon č. 40/2009 Sb.) dopustit trestného činu pomluvy. Mít právo je tak v první řadě zavazující. Je třeba si dopředu promyslet, zda a jak daného práva využijí a jaké důsledky to s sebou ponese, jak pro mě, tak pro ostatní. Zároveň máte právo, stejně jako dospělí, projevovat své názory a myšlenky, díky vám se naše společnost vyvíjí a roste. Přijměte tedy svá práva, využívejte je s citem a rozumem k sobě i ostatním, převeďte odpovědnost za své chování a buďte sebevědomými, znalými, odpovědnými a tolerantními. Buďte tou změnou, kterou jednou sami chcete vidět v naší společnosti.

Mgr. Ing. Vanda Gospodinová, LL.M., advokátka

Naše práva

Zvykli jsme si dovolávat se všech svých práv, co jich v lidském světě bylo vymyšleno. Práva na soukromí, na osobní svobodu, právo volně se pohybovat, právo na svou důstojnost a pověst. Máme právo vlastnit, demonstrovat, psát petice, volit, máme dokonce i právo na štěstí na dovolené... Je to příjemné vědět, co práv každý máme. Je ovšem stejně tak dobré vědět, že na každé protilehlé straně našeho práva sedí nějaká povinnost. Naše povinnost. Že například máme právo na soukromí a na ochranu svého jména, právo jen tak někomu nesdělovat adresu, kde bydlíme, svůj věk... , jestliže sami přijmeme povinnost si svá práva chránit. Mít nějaké právo je jako mít své domácí zvířátko. Je třeba se o ně starat, jinak o ně lze snadno přijít. Tím, že si před obchodem nezamknete své kolo. Anebo tím, že své soukromí vyzvoníte na Facebooku nebo na Twitteru.

Anglie je známá tím, že v ní přetrvávají zákony mnohá staletí, aniž doznaly podstatné změny, leckdy i takové, že se na ně dávno zapomnělo. V jednom anglickém hrabství nějaký student vyhrabal několik staletí starý zákon, podle kterého měl právo před zkouškou dostat od své školy pintu piva. Učitelství se dlouho radilo, a když prozkoumal staré zákony, musel uznat, že student má pravdu, a pintu piva mu na náklady školy před zkouškou obstaral. Po zkoušce pak uložil studentovi pokutu za to, že se k ní dostavil, aniž měl u pasu připnutý kord – jak mu ukládal stejně tak platný ještě starší zákon. Zkrátka je to tak. Svých práv je dobré se dovolávat stejně tak vehementně, jako si člověk plní k nim náležející povinnosti.

JUDr. Petr Ritter, advokát

Soudní jednání pohledem soudce

Kdybyste se mě zeptali, jak bych mladým lidem vysvětlil, v čem spočívá práce soudce, co je pro ni nejcharakterističtější, v čem je zajímavá i náročná, asi bych ji přirovnal k divadelnímu představení. Soudní jednání by se dalo přirovnat k premiéře divadelní hry, v níž jednotliví aktéři v jednací síni hrají své herecké party, jež jsou scénáristou (zákonodárcem) dopředu načrtnuty, ale vlastní obsah jim dodávají až herci. Máme zde hrajícího režiséra v podobě soudce, jsou zde nejméně dvě figury, které jsou ve sporu. To jsou hlavní postavy. Pak je zde celá řada postav vedlejších, pomocných, epizodních, jako jsou svědci, znalci, zapisovatelka. A podobně jako v divadle i zde platí, že ne každý skvělý představitel milovníků je dobrý režisér. A to platí i obráceně. Ne každý režisér (až na čestnou výjimku Miroslava Krobota) je výborným hercem. Tak je tomu i v jednací síni. Platí i to, že představení pro diváky předchází celá řada zkoušek, v nichž se podrobně rozebírá text, cvičí se dikce, gesta, pohyby. V případě jednací síně je za takovou zkoušku možno označit všechna předchozí jednání, která aktéři absolvovali. Všichni aktéři se znají, mají stejné vzdělání a jsou schopni si představit, co kdo bude říkat. Znají totiž spis. Mohou se překvapit jen do určité míry. Ale jako v divadle, tak i v jednací síni hraje obrovskou úlohu vnitřní prožívání rolí, ztotožnění se s představovanou figurou, její pochopení, improvizace. Tak jako herec představující celý život padouchy věrohodně nezahraje Limonádového Joea (dovedete si představit v této roli Miloše Kopeckého?), tak jsem přesvědčen, že i role v jednací síni jsou zaměnitelné jen do určité míry.

Jako kariéerní soudce, který nikdy ve svém profesionálním životě nepracoval jinde než na soudě, si nedovedu představit, že bych byl najednou advokátem, osobou podnikající, zajišťující si chléb svůj vezdejší tímto svobodným, v okamžicích úspěchů jistě krásným, ale mnohdy krajně nevděčným a náročným povoláním. Nedovedu si představit ani to, že bych byl státním zástupcem v hierarchické struktuře státního zastupitelství s povinností poslouchat vedoucího státního zástupce. Práce soudce mi totiž přes všechna omezení, závazky a odpovědnost za osudy lidí dává mimořádnou věc. Tou je svoboda rozhodovat pouze podle zákona, jak jej chápu a vykládám (výjimku představuje závazný právní názor nadřízeného soudu, který jsem sice povinen respektovat, ale naštěstí u nás platí, že tento názor je až na úplné výjimky tak přesvědčivý, že se s ním rád ztotožním). V obou zmíněných právnických profesích tato svoboda dána není. Jejich příslušníci se tam totiž pohybují mezi několika mlýnskými kameny. Na jedné straně je to jejich vnitřní přesvědčení, morální ukotvení, odborné kvality, jinak řečeno – osobnostní integrita, která je konfrontována tu s požadavky klienta, onde s pokynem nadřízeného státního zástupce a dohromady s konečným rozhodnutím nějakého soudu, které musí respektovat, ačkoli se jim třeba vůbec nelíbí. Toto dilema jako soudce řešit nemusím. To, jaké je mé vnitřní nastavení a odbornost, tedy mé nejlepší vědomí a svědomí, to je to, co určuje, jakým jsem či budu soudcem. Je na mně a mé pili, na mé otevřenosti vůči dobrým vzorům, a naopak obraně vůči svodům a nebezpečím kontaminace amorálními postoji, jaký budu soudce, tedy jak dobře budu hrát roli režiséra a jak kvalitní budou mnou režírovaná představení. Soudce totiž má tolik možností ovlivnit výsledný dojem z celého divadelního kusu, že i nepříliš povedený scénář je schopen povýšit na umění. A naopak – i ze Shakespeara udělat trapnou frašku.

Mgr. Petr Černý, soudce

Protest

Studenti gymnázia se rozhodli, že na důkaz protestu proti způsobům výuky jedné paní učitelky přilepí třídní knihu ke katedře. A jak si řekli, tak učinili. Bohužel si nikterak nepomohli. Dotyčná paní učitelka svůj způsob výuky nezměnila. Navíc se cítila „na koni“, a tak se rozhodla, že si bude na studenty u vedení školy důvodně stěžovat. Chování studentů bylo školou kázeňsky potrestáno a vedle toho museli nahradit škodu – zaplatit cenu nové třídní knihy (přilepená třídnice se při odlepování roztrhla) a opravit na své náklady poškozený lak na povrchu katedry. Z toho plyne ponaučení – než tropit lumpárny, měli se studenti raději obrátit na své rodiče či vedení školy a stěžovat si na chování paní učitelky touto cestou.

JUDr. Zuzana Smítková, Ph.D., advokátka

Prohlídka věznice jako součást diskuse o trestní odpovědnosti

Důležitou součástí debaty o právu s žáky a studenty by měla být i ukázka aplikační praxe. Jedním z doporučených témat k diskusi je trestní odpovědnost, včetně výkonu trestu odnětí svobody. Většina žáků a studentů má o této problematice pouze kusé informace z médií, příp. z filmů či seriálů, a mají tak zkreslené představy o životě odsouzených ve výkonu trestu. Na trest odnětí svobody pak někteří ani nenazírají jako na nejzávažnější omezení základních práv a svobod ze strany státu a bývá pro ně leckdy překvapující, že odsouzení nedisponují mobilními telefony či tablety, že nemohou neomezeně přijímat návštěvy či zásilky, že si sami nemohou organizovat denní režim atp.

Trestní odpovědnost, a zvláště pak otázka výkonu trestu odnětí svobody, patří mezi témata, která jsou (nejen) u žáků a studentů velmi oblíbená. Již samotná diskuse na toto téma je vnímána velmi pozorně a většina posluchačů je tématem zaujata, což se projevuje zejména četností nejrůznějších dotazů, kterých zpravidla bývá více než v diskusi týkající se jiného právního oboru. Smyslem projektu Advokáti do škol je nejen vzdělávat žáky a studenty a rozšířit jejich právní vědomí, ale současně i působit v oblasti primární prevence. Leckdy si totiž vůbec neuvědomují, že jednání, které považují za legraci, může být protiprávní a že mohou poměrně snadno naplnit skutkovou podstatu některého trestného činu.

Domnívám se, že problematika výkonu trestu odnětí svobody by měla být ve školách nejen diskutována, ale měla by být doplněna i o ukázku aplikační praxe, kdy považují za nevhodnější prohlídku věznice. Prohlídka věznice bývá – bez ohledu na věk návštěvníka – silným zážitkem, který zpravidla vede k přemýšlení o svobodě jako o základní hodnotě i o vlastním jednání. Návštěvník tak může vlastními smysly vnímat realitu odnětí svobody a pochopit, proč řada odsouzených nástupem výkonu trestu ztratí vlastní identitu, když zde dochází k naprosté ztrátě soukromí, k omezení ve všech ohledech, ke sdílení stísněného prostoru, který by nebyl dostačující ani pro jednotlivce, se skupinou osob, včetně sociálního zařízení. Pro návštěvníky je rovněž zajímavé dozvědět se informace o běžném režimu ve věznici a o jejím chodu, a to jak z pohledu odsouzených, tak z pohledu zaměstnanců.

Prohlídky věznice jsou povolovány pouze ve výjimečných případech, a to zpravidla právě školám. Jsou omezeny jak věkově, tak kapacitně. Prohlídek se mohou účastnit pouze osoby starší 15 let s platným občanským průkazem nebo cestovním pasem a skupina návštěvníků bývá standardně omezena na 25 osob. Školní prohlídky věznic jsou poměrně žádané a zaměstnanci Vězeňské služby ČR mají bohaté zkušenosti s komunikací s žáky a studenty, s nimiž umí velmi efektivně pracovat. Zajištění prohlídky věznice by mělo být aktivitou školy, přičemž advokát s ohledem na svou praxi může škole podat informace o tom, která věznice by mohla být pro účely prohlídky vhodná, jelikož v každé věznici lze poznat něco jiného.

Podstatnější úloha advokáta zapojeného do projektu Advokáti do škol by pak měla spočívat ve vedení diskuse s žáky či studenty v rozumném časovém odstupu před prohlídkou, či po ní. Advokát tak poznatky, které dospívající získají návštěvou věznice, promítne do kontextu trestní odpovědnosti, přiblíží význam trestního práva a účel trestu a dále může diskusi doplnit o zkušenosti z vlastní praxe. Zpravidla jsou vždy zajímavým tématem k diskusi návštěvy odsouzených ve výkonu trestu, kdy advokát nezdídkou působí i jako psychická podpora odsouzeného, dále patří mezi zajímavá témata problémy odsouzených vznikající v souvislosti s nástupem výkonu trestu v jejich rodinných i majetkových poměrech, či práva a povinnosti odsouzených obecně nebo podmínky a možnosti podmíněného propuštění. Diskuse doplněná o ukázku aplikační praxe bude mnohem efektivnější a považují to za přínosné jak z pohledu vzdělávání, tak z pohledu primární prevence.

JUDr. Ing. Martin Adamec, advokát

Očitý svědek

Soudní pravdu vytvářejí očití svědkové. Nebere se přitom v potaz, že vidět na vlastní oči ještě neznamená vidět pravdu.

JUDr. Petr Ritter, advokát

Trestní oznámení

Martin vypověděl: Byl to hezký večer. Dlouho do noci jsme stavěli stany a pak jsme seděli u ohně, kytara a nějaké pití. Moc jsem toho nevyopil, ale nějaký tvrdý jo. Vybavuji si holku, co seděla naproti mně, na kolenou jí spala její kamarádka, jméno si nevybavuju, asi Jana. Myslím, že byla opilá. Nevšímal jsem si jich. Já jsem se bavil tak trochu se všema asi do čtyř hodin. Pak jsem se rozhodl, že půjdu někam za holkami. Měl jsem dobrou náladu a chtěl jsem se ještě bavit. Vzpomněl jsem si, že se na mě dívala večer ta Jana. Tak jsem šel za ní do stanu. Ona spala a byla ve stanu sama. Ptala se mě, co se děje. Přilehl jsem si vedle ní. Já jsem chtěl po Janě sex. Již nevím, co jsem jí řekl. Asi jsme se začali líbat. Pak jsme začali souložit. Pak jsem se oblékl a šel. Kluci si ze mě dělali srandu.

Popis události v trestním oznámení: Martin vlezl v době od 4:30 do 5:00 do stanu, kde spala J., probudil ji, když po ní požadoval sex, který ona odmítla, tak ji sundal oblečení a násilím donutil k pohlavnímu styku.

Martin má průšvih. Martin nemá lézt podnapilý do holčičích stanů. Jana má už týden antidepressiva. Martin policajty a rodiče na krku. Je mu trapně. Je hvězda třídy i sportovní nadšenec. Ze soustředění jezdí na výslechy a k advokátovi. Martin věří, že to dopadne dobře. Hodně teď čte o trestním právu, to není před maturitou k zahození, ale přece. Jeho advokát mnohem méně. Dobře je v tomto případě relativní.

Mgr. Eva Decroix, advokátka

Soudní síň

Jak to vypadá v soudní síni? Je to jednoduché. Když vejdete do dveří, tak vlevo od vás sedí státní zástupce. Skvělý borec (nebo borka). Stíhá zločince a předává je spravedlnosti. Ovšem jestli má něco proti vám a vy nemáte zrovna čisté svědomí, už se vám tak skvělý zdát nemusí. Napravo sedí advokát – obhájce. To není ten, co kradl, někomu ublížil nebo rozbil auto. Advokát je ten, který se snaží zachránit, co se dá, když se něco takového přihodilo vám. Samozřejmě vám stejně tak může pomoci i advokátka. A uprostřed – soudce či soudkyně. Kupodivu to bývá docela obyčejný člověk. Jako vy. Chodí nakupovat do stejného obchoďáku, stejně jako vy musí vynášet smetí... Taky občas neřekne pravdu, někdy je ve vzteku nespravedlivý... Ale nemůže si to dovolit, když v černofialovém taláru sedí v soudní síni na tom prostředním křesle!

JUDr. Petr Ritter, advokát

Co smrtí nekončí

Co se stane s domem mých rodičů po jejich smrti? Budeme se sestrou dědit stejně, nebo každý jinak? Když mě porazí auto a zemřu, komu případně počítač, který jsem dostal k Vánocům? A můžu vyslovit pokyn či dát příkaz, kdo po mně má v takovém případě majetek zdědit? Jestliže člověk zemře, jeho majetek se nikam neztratí ani nezašantročí. Parlament přijal právní normu (občanský zákoník), která každému člověku dává na výběr ze dvou možností.

První varianta nastupuje v případě, že se člověk za svého života o věci posmrtné nezajímá, neučiní žádné aktivní kroky, neseíše žádné listiny nebo souhlasí se způsobem, jak je přechod majetku upraven právem. V takovém případě nastupuje dědění ze zákona. Při dědění ze zákona jsou dědicové rozděleni do šesti tříd podle příbuznosti či pokrevní spřízněnosti se zemřelým. Čím bližší vztah k zemřelému, tím pravděpodobněji bude příbuzný dědit. V první třídě dědí zůstavitelovy děti a manžel (každý stejným dílem). Nemá-li zemřelý potomky, dědí ve druhé skupině manžel polovinu majetku a druhou polovinu rovným dílem rodiče a ti, kteří se zemřelým žili poslední rok ve společné domácnosti. Ve třetí třídě dědí sourozenci a osoby v posledním roce spolužijící se zemřelým, ve čtvrté třídě prarodiče, v páté prarodiče rodičů a v šesté děti sourozenců a děti prarodičů, každý stejným dílem.

Druhou možností je aktivním jednáním ovlivnit, kdo po mé smrti bude po mě dědit, což se nazývá pořízení pro případ smrti. Pořídit je možno formou závěti, dědickou smlouvou nebo odkazem. Zákon stanoví formální podmínky pro seps těchto dokumentů, které bývají obvykle příliš složité na to, aby je člověk vyhotovil sám. Na žádost zůstavitele lze jeho příkazy vložit do elektronické databáze, kde zůstanou pro všechny budoucí případy k nalezení a k dispozici, i kdyby zůstavitel papírovou listinu ztratil nebo ji zničil požár.

O vypořádání pozůstalosti rozhoduje notář obvykle podle místa bydliště zemřelého. Notář činí rozhodnutí jako soudní komisař pod hlavičkou okresního soudu. Každému, kdo chce znát bližší podrobnosti o dědění, má zájem o závěť či touží získat další informace, lze doporučit návštěvu notáře, který se dědickou agendou zabývá. Není to jednoduchá problematika, ale odborníci jsou tu pro vás, proto se nebojte na cokoliv zeptat!

JUDr. Roman Fiala, soudce, místopředseda Nejvyššího soudu

Pomsta za odmítnutí

Filip: „Takže ty se mnou teda fakt nepůjdeš do kina? Poslední slovo?“

Jana: „Dyť jsem ti to už řekla několikrát. Odpal a dej mi pokoj. Nebo to řeknu Dejvovi, žes mě obtěžoval.“

Filip: „Jak jako obtěžoval? Dyť jsem se jenom zeptal, jestli...“

Jana: „Dejvéééé! Ten úchylák mě tady obtěžuje.“

Dejv: „Voe dej si odchod, jinak seš mrtvej.“

Filip odejde s kámošem Mirkem, co scénu pozoruje.

Mirek: „Tak to byl teda trapas.“

Filip: „Jak chce. Trochu jsem s tím počítal. Takže mám plán B.“

Mirek: „Jakej plán?“

Filip: „Hele, mám eso v rukávu. Poslala mi jednou video, na kterém se svlíká. Poprosil jsem ji o to. To bylo, než začala chodit s Dejvem a než se na mě vykašlala. Pošlu to dneska všem spolužákům na snapchat a instáč, pak jí spadne hřebínek!“

Mirek: „Hustý.“

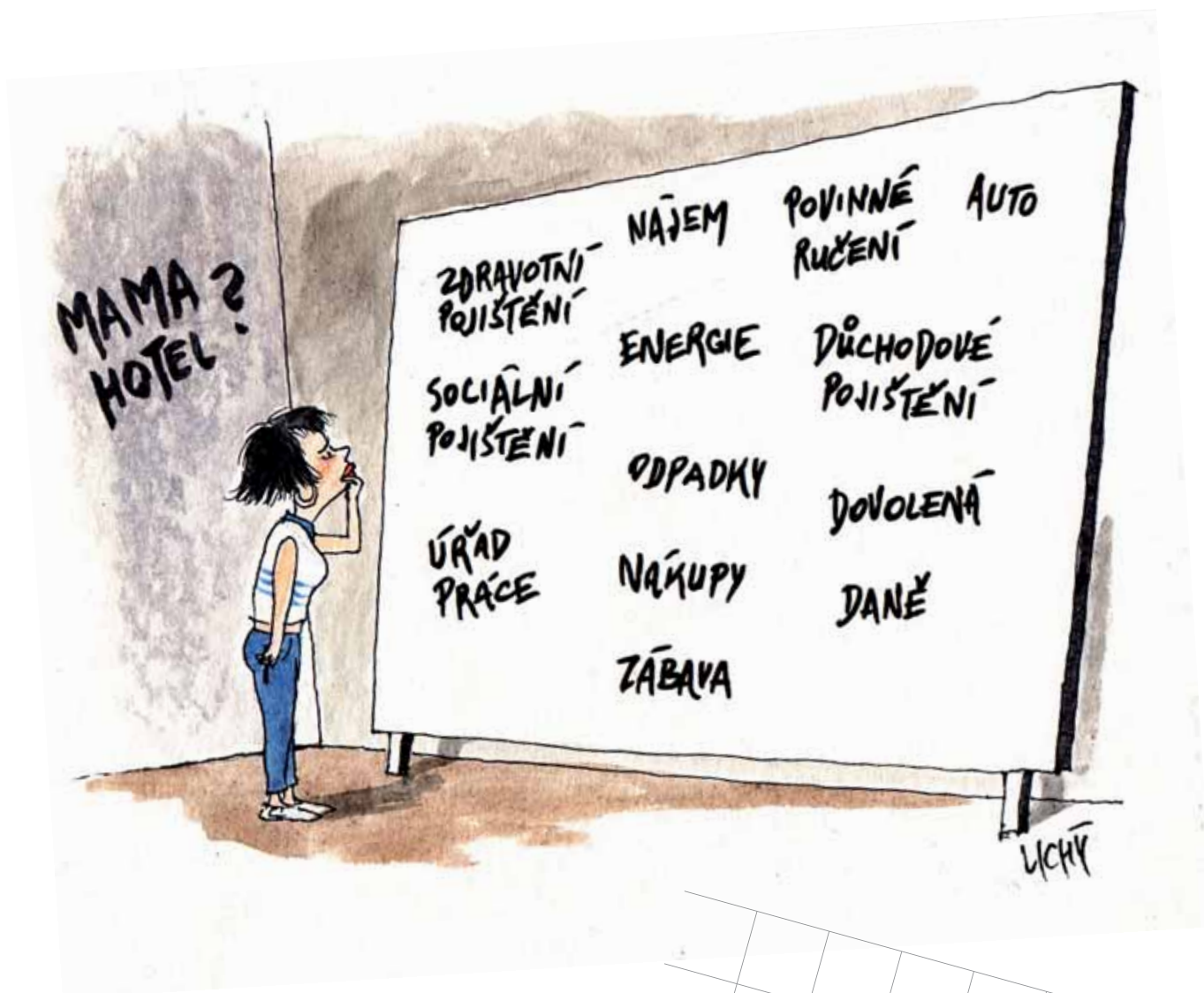
Odesláním intimního videa čtrnáctileté dívky se Filip dopustil přečinů ohrožování výchovy dítěte a zneužití dítěte k výrobě pornografie.

Mgr. Veronika Sluka, advokátka

Povinnosti jako dospělý

Klára všude prohlašuje, že jí studium na střední škole nic nedává. Nechce bydlet s rodiči a raději půjde pracovat a osamostatní se. Už teď pracuje bez smlouvy na dvanáctihodinové směny, a pokud si jich za týden vezme víc, tak si bude moct dovolit chodit na nehty a vlasy, platit benzín a v létě jezdit na festáky. Navíc jí děda koupil k 18. narozeninám starší auto a ona si chce najít bydlení se staršími kamarády. Kamarádka ze školy Nela jí ale říká, že to není jen tak. Myslí si, že by Klára měla ve škole vydržet a nespoléhat na práci bez smlouvy. Klára nakonec ukončí studium a odstěhuje se od rodičů. Jaké povinnosti Kláru čekají, když už není studentkou? Co všechno si musí platit? Jaké výhody a nevýhody má tzv. „práce na černo“? Zdravotní pojištění. Povinné ručení. Evidence na Úřadu práce. Poplatek za komunální odpad. Sociální pojištění. Důchodové pojištění. Daně...

Mgr. Běla Vaverková, kancelář Veřejného ochránce práv

Jak se kvůli trávě dostat do průšvihů

– inspirace pro příběh s následnou diskusí

Obrázek první: Adam zalévá více než pět rostlin konopí.

Obrázek druhý: Bedřich se ptá Adama: „Nemáš nějaký hulení?“ Adam odpovídá: „Jasně, tady máš, je to tak na tři jointy.“

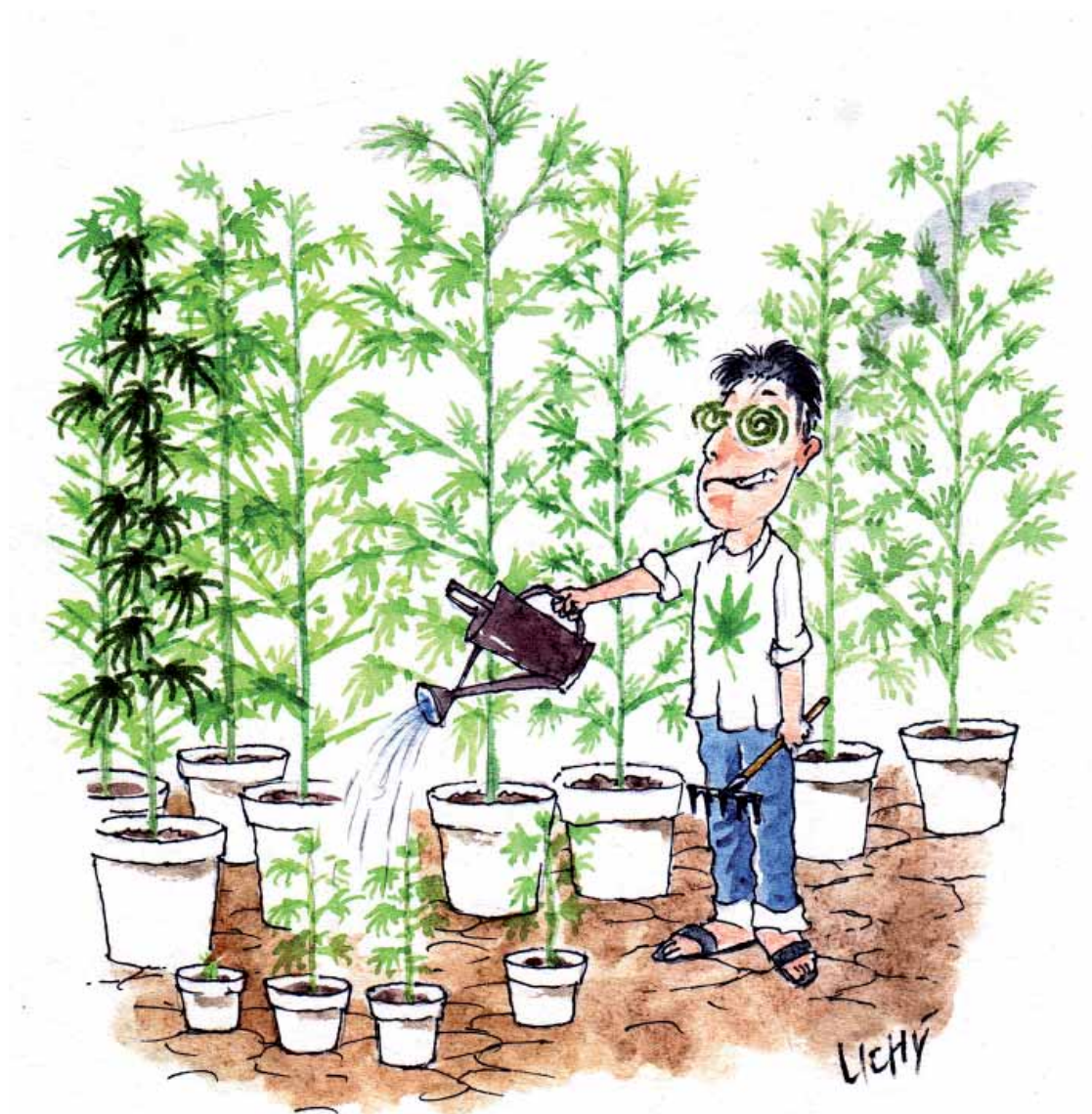
Obrázek třetí: Cyril se (ideálně někde na večírku) ptá Daniely: „Prosím tě, nevíš, jestli tady někdo nemá nějaký hulení?“ Daniela odpovídá: „Jasně, támhle Bedřich má vždycky něco u sebe.“

Obrázek čtvrtý: Cyril kupuje od Bedřicha marihuanu.

Obrázek pátý: Cyril přichází ke skupině lidí a volá. „Mám brko, tak ho rovnou vyhulíme, ne? Dáte si?“

Obrázek poslední: Adam, Bedřich, Cyril a Daniela na policii nebo u soudu.

JUDr. Petr Holubička, advokát

Autorská práva

Ludva zakládal svou novou stránku na Facebooku. Nejen sám, ale s celou partou svých kamarádů. Začínala chytlavým popěvkem, vlastně to měla být jakási jejich hymna. Našli tu písničku na internetu, hned napoprvé se jim vetřela do uší a už je nepustila:

Když dámy v lóžích vstávají a klauni sbírají růže s díkem, čest, láska, právo mávají, když nás to stálo vstupné mírné jen.

Sami, po svém, si ji nazpívali a možná i díky ní měla jejich facebooková stránka nečekaný úspěch. Sbírala přátele, jako se po dešti sbírají houby. Pak se však zničehonic ozval autor. Autor textu té jejich – zdálo se jim, že už je jejich – písničky. Jak tvrdil, ta slova napsal on, a potvrzovalo to i několik jeho kamarádů, dokonce měl její text zapsaný v jakémisi autorském registru. „Nechci, abyste ji přestali používat,“ ujišťoval Ludvu a celou partu. „Jenom trvám na tom, abyste uváděli, že jsem ta slova napsal já. A abyste mi za to, že vám dovolím mít ji na vašem Facebooku, aspoň něco málo zaplatili. Nežádám to kvůli penězům, ale kvůli spravedlnosti.“ Cože?! Platit? To Ludvu a celou jeho partu rozhodilo. Za ty čtyři řádky? To že by měla být spravedlnost? To ať si raději těch pár slovíček nechá. Ze svých stránek je vyhodíme a napíšeme si svoje. Budou o tom samém, ale budou lepší! Určitě budou lepší! Tak začali:

Když se v divadle rozsvítí a my tleskáme, je snadné přísahat na lásku a právo...

Je to nějaké obyčejné, navíc se nám to nerýmuje.

V divadelní záři slibům se dobře daří. Však když vyjdeme na ulici, připadaj nám na palici...

To se sice rýmuje, ale zase je to pitomé.

Divadelní předsevzetí platí jen, než zahodíme vstupenku...

To se už zase nerýmuje, navíc nevíme, jak dál. A kdybychom to věděli, bylo by to asi také pitomé.

Zkusili to ještě několikrát, ale vždycky se to buď nerýmovalo, nebo to bylo pitomé, anebo nevěděli, jak dál. Nakonec to vzdali. „Víte co,“ rozhodl Ludva. „Tak mu těch pár korun dáme. Když mu zaplatíme za to, co sami nedokážeme, koneckonců to nejspíš bude i docela v pořádku.“

JUDr. Petr Ritter, advokát

Já to té úče natřu!

Tonda má pocit, že si na něj němčinářka zasedla. Někdy skoro doslovně. Kvůli ní má z němčiny úplnou fóbii. Musí se učit nazpaměť dlouhé texty, kterým ani nerozumí. Není si jistý, jak co vyslovit. Učitelka vůči Tondovi má až přehnané nároky. Před každou hodinou se Tonda klepe. Strach přebíjí suverenitou. Učitelka je na Tonda už úplně vysazená. Žákovská se mu hemží poznámkami. Samozřejmě od němčinářky. Přitom těch, co jenom tak plácají, ale tváří se, že jsou aktivní, si ani nevšimne. V ostatních předmětech přitom nemá Tonda problémy. Včera došlo ve třídě ke konfliktu. Tondovi a jeho kamarádům se podařilo němčinářku ponížit. Celou „scénku“ si nahráli na video. Tonda ho lípne na Facebook. To má ta kráva za to! ... Netrvá to dlouho. Do škody přišla inspekce. Po ní policie. Facebook odstranil video a zablokoval Tondovi profil. Tonda má trojku z chování a je ze školy podmienečně vyloučen. Kamarádi se s ním nebaví. Rodiče řeší žalobu na náhradu nemajetkové újmy a také Tondovo trestní stíhání. ... Tonda se probudí celý zpocený. Je rád, že se včerejší konflikt podařilo zažehnat. Že všechno řekl rodičům a požádal o pomoc třídní učitelku. Oddechl si, že pořád může být součástí školního dění i důvěrně známého prostředí. A chce věřit, že se mu situaci podaří zvládnout.

JUDr. Petra Mirovská, advokátka

Nezahrávej si s hráčem – scénář pro komiks

1. Mladý muž stojí u herního automatu, soustředí se na systém pák a symbolů. „Jen počkej... teď už to vyjde! Vyzraj na tebe!“
2. Muž v luxusním bytě, jeho mladá znepokojená manželka a malé dítě. Muž sejme ze zdi abstraktní obraz a míní ho odnést pryč. Muž: „Stačí tři tisíce a vydělám majlant! Uvidíš!“ Žena: „To říkáš už půl roku! Kam ten obraz neseš?“
3. Zoufalá žena s dítětem v náručí telefonuje. „Co si počnu? Utratil všechny peníze z našeho účtu a teď začal dokonce prodávat obrazy ze sbírky, co jsme dostali k svatbě!“
4. Na druhém konci drátu je jiná žena, kamarádka, která se snaží poradit. „Měla bys to probrat s nějakým právníkem. Co kdybys zašla k notáři? Jedna notářka má kancelář zrovna v naší ulici! Zavolej tam.“
5. Muž odnesl obraz do zastavárny. Prodejce mu vyplácí peníze. „Ty obrazy jdou na dračku. Budete mít ještě nějaké?“
6. Muž vkládá do automatu další žetony. „Tak, a teď se ukáže, kdo s koho!“
7. Žena vchází do dveří s cedulí Notářská kancelář, podává si ruku s notářkou. „Dobrý den, jak vám můžeme pomoci?“
8. Žena a notářka sedí v kanceláři, žena je zoufalá, otírá si slzy. „Muž hraje na automatech, utrácí spoustu peněz ze společného účtu a teď dokonce začal nosit do zastavárny drahé obrazy z našeho bytu! Za chvíli bude celá rodina na mizině!“
9. Notářka ženu uklidňuje. „Můžeme oddělit váš společný majetek a hospodaření. Říká se tomu zúžení společného jmění manželů. Budete mít svůj účet a s manželem si rozdělíte i sbírku obrazů.“
10. Žena hovoří s manželem. „Takhle to dál nejde. Buď se dohodneme na zúžení společného jmění anebo podám žádost o rozvod.“
11. Manžel se ženou a notářkou sedí v kanceláři. „Sbírka obrazů bude ve výlučném vlastnictví manželky, k tomu oba spořicí účty. Vám zůstane pouze běžný účet.“
12. Muž podepisuje dokument, na němž je už podpis jeho ženy. „Ale co vyhraju, to bude taky jenom moje!“
13. Notářka dokument orazítkuje.
14. Muž telefonuje známému. O týden později: „Prosím tě, potřeboval bych půjčit, jen pár tisíc, na pár dní. Ne? Jo tak. Aha.“
15. Muž telefonuje dalšímu známému. „Čau, kámo, prosím tě, jsem na mizině, tak bych potřeboval... Nemůžeš. Chápu. Tak nic.“
16. Muž sedí za stolem s hlavou v dlaních. „Takhle to dál nejde. Všichni se na mě vykašlali. Mám poslední dvě stovky...“
17. Muž hází do automatu poslední žeton. „Teď už to prostě musí vyjít!“

Mgr. Blanka Čechová, právníčka

Staromilská etika (*miniatura*)

Do advokátní kanceláře přišel staromilsky poctivý truhlář. Pro jednu velkou firmu vyrobil nábytek, zařídil jí kancelář vedení... „A nezaplatili vám. To velké firmy dělají. Ukažte smlouvu.“ „To nemám.“ „Objednávku?“ „Nic takového, všechno bylo dohodnuté na dobré slovo.“ Politovali ho, ale nic dál pro něj udělat nedokázali. Protože však jejich soucítění bylo víc než jen právnícké, po nějakém čase se starému pánovi znovu ozvali. „Soudili jsme se shodou okolností proti stejné firmě v jiných věcech za jiné klienty a vyhráli jsme. Máme teď na našich účtech jejich sotva z poloviny legální peníze, o kterých částečně nemají přehled a částečně se k nim nemůžou hlásit. Mohli bychom zařídit, aby se vám z nich zaplatilo, co vám dluží. Ani by se to nemuseli dovědět...“ „Takže bych je okradl...?“ pokoušel se pochopit truhlář. „Nu, řekněme, že by se ty peníze vlastnicky posunuly správným směrem.“ „Takže bych je okradl.“ „Copak oni vás neokradli?“ „To ano.“ „Takže jaký je v tom rozdíl?“ „Rozdíl je ten, že tehdy to udělali oni, a toto bych udělal já.“

JUDr. Petr Ritter, advokát

Když to dělají všichni

Patrik byl úplně obyčejný patnáctiletý kluk, doma měl rodiče, bráchu, chodil do školy, kde měl dost kamarádů, odpoledne hrál fotbal za místní klub. Po prázdninách se něco trochu změnilo. Kluci ze třídy se po škole začali scházet v parku, kde zůstávají dlouho do večera, dobře se tam baví, občas se tam staví i další kámoši. Jednou vzali Patrika s sebou, žádný problém. Všichni kouří, je to cítit jinak než normální cigarety. Patrikovi taky nabídnou, on ví, že by asi neměl, o marihuaně mu doma i ve škole vyprávěli, jak škodí, že je to vstupenka do světa mnohem horších drog, ale tady přece kouří všichni kámoši a jsou v pohodě, nikomu nic není, smějí se, večer jdou domů, druhý den normálně do školy. Pro jednu se přeci nic nestane, už není malý dítě. Jeho pocity byly skvělé, problémy a povinnosti zmizely nebo byly k smíchu. Cítil to celé odpoledne, ještě večer mu bylo fajn, šel mezi kluky i druhý den a pak znovu a znovu.

Na fotbal se vykašlal, stejně by tam musel jen běhat jako blázen a trenér by pořád něco chtěl. Doma sice nadávali, že chodí pozdě a nestihá ani napsat úkoly, ale co, tak je nenapíše. Maximálně dostane poznámku. Nakonec, párkrát do školy prostě nepůjde, z toho nic nebude, vyhodit ho nemůžou.

Pak mu jednou kluci nabídli, že mu do cigarety dají trochu něčeho jiného. Čeho? To prý uvidí, to teprve bude paráda! Tichý hlásek v hlavě mu nespěle říkal, že by asi neměl, no a, vždyť je mu fajn. Sice to v krku trochu škrábe a štípe, ale co, vždyť nemá žádné problémy. A hlásek ztichl úplně. Byla to síla, cítil se jako king. Ten nával energie, svět je jen jeho! Už se těšil napříště. V cigaretě byl přimíchaný pervitin.

Za nějakou dobu ho kluci poslali, aby také něco přinesl. To je jasné, nemůže pořád jen brát od ostatních. Prodal v zastavárně míč a nové kopačky, stejně je už nepotřebuje. Moc za to nedostal, ale na poprvé to stačilo. Kluci byli nadšení.

Pak ale začal toužit po tom pocitu naprosté nepřemožitelnosti a nadhledu nad vším, co ho dřív štvalo. Koupil si to, co bylo tak úžasné. Jenže na to potřeboval víc peněz. Patrik začal doma krást peníze, drahé věci, šperky, které měla máma schované jako památku na své rodiče. Něco dostal i za kolo a lyže, které měli sousedi ve sklepě. Co na tom, že doma se s ním nikdo nebaví, táta na něj křičí, máma vzdychá a občas brečí. Nic pro něj nemělo vyšší hodnotu než droga. Pak začal drogu prodávat i on sám. Nebyl svobodný a už vůbec ne šťastný.

Tenhle příběh ještě nekončí, na šťastný konec si ale bude muset Patrik i jeho rodina dlouho počkat, možná se ho dočkají.

Zatím se o něho zajímá policie, ten trestný čin se jmenuje nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy, a protože v té partě, které Patrik to úžasně zboží opatřoval, byli i kluci ze základky, je tam pěkně vysoká trestní sazba. Trestní stíhání za krádeže je už proti tomu jen maličkost.

JUDr. Věra Šípalová, státní zástupkyně

Obyčejný příběh ze života

Byl mladý, rašily mu vousy, už pár let ho zajímaly holky, ale styděl se a nic si s nimi nezačínal. Až jednou, když byli s kluky ve městě, narazili na jednu brunetku, která mu učarovala. Hlavně tím, že o něj jevila zájem. Najednou byli kluci pryč a ona ho v parku za altánem uvedla do světa dospělých. Byl šťastný a zamilovaný. Scházeli se skoro každý den. Až jednou na něj ve škole čekala policie. Ona byla v jiném stavu a její matka to zjistila. Dítě si chce nechat. On bude táta, neví, jestli s ní bude někdy žít. Určitě bude, až bude vydělávat, platit výživné a hledat cestu, jak vycházet se svým dítětem. Kvůli tomu na něj ale policie nečekala. Ona ho prý pohlavně zneužila. Jí bylo 17. Jemu 14. Ještě před porodem byla odsouzena. Dostala podmínku.

Mgr. MUDr. Jaroslav Maršík, advokát

Příběh o hraní her na telefonech

Honza: „Čau kámo! Ty máš už taky konečně android? Hraješ na něm hry?“

Lukáš: „Jasně, kámo. Hele koukej, jaký mám level!“

Honza: „Ty jo super! Jak ses tam dostal? Není tenhle armor za peníze?“

Lukáš: „To je úplně jednoduché! Máma mi tam jednou dovolila koupit brnění za stovku. Ale představ si, že se to tam uložilo a můžu si na tom kupovat další brnění a výbavu.“

Honza: „Hustý! Tohle se mi stalo taky, ale táta na to hned přišel a zablokoval to.“

Lukáš: „Tak víš co? Zkus naťukat do telefonu číslo karty od mámy nebo od táty a zase se ti to povolí. Je to úplně jednoduché.“

Honza: „Super, to mě nenapadlo.“

Skutečný příběh, kdy chlapec ve své nevědomosti vytáhl v zápalu hraní her matce z karty za dva měsíce přes 15 000 Kč. Děti si nejsou často vědomy, že jde o krádež a další přečiny a že mohou přivést své vlastní rodiče na mizinu, aniž to byl jejich záměr.

Mgr. Veronika Sluka, advokátka

Nepřiznání výživného soudem

Modrooké plavovlásce štíhlé jako proutek bylo něco kolem dvaceti, ale vypadala na školačku. Neklid jejích rukou prozrazoval, že sebejistotu jen předstírá. Kdyby člověk v téhle kauze nebyl zainteresovaný, podívoval by se, co taková panenka u soudu pohledává. „Von mě pořád otravuje,“ odpověděla na soudcův dotaz o jejím vztahu k otci, a dojem panenky byl ten tam. „A já ho nechci vidět.“ Oči soudce se za skly brýlí zvětšily. „Proč ho nechcete vidět?“ „Nemám ho ráda.“ „Ale on vás má rád. Dává vám dárky,“ laskavě oponuje bodrý muž v taláru. „Nestojím o ně!“ ohradí se hrdopýška a odvrátí hlavu. „Kdopak je ten Von?“, ptám se jí, když mi soudce udělí slovo. „Tamhleten,“ pohodí po chvíli váhání ramenem ke klientovi. Ten sedí se svěšenou hlavou, jako by chtěl být neviditelný. „Rozumím správně, že je to váš tatínek?“ „Jo,“ pronese znuděně s očima zvednutýma ke stropu. „O dárky od tatínka nestojíte,“ pokračuje, „ale o jeho peníze na výživném stojíte.“ „Je to jeho povinnost! Von mě musí živit!“ „Vždyť vás tatínek živí... Platí vám výživné.“ „Pcha. To myslíte tu žebračku?!“ ohradí se hrdopýška. „Podala jsem žalobu, aby mu to soud pěkně spočítal.“

Zadávala jsem se do auditoria na ženu, která tam seděla. Její tvář prozrazovala spokojenost. Na svou dceru může být pyšná. „Mám dceru nadevše rád, je to moje jediné dítě, nevím, proč se ke mně takhle chová... Začalo to po rozvodu s její matkou,“ stýská si klient ve své výpovědi. „Mnohokrát jsem se snažil si s dcerou promluvit, ale pokaždé to odmítla. Odmítá i moji matku... Oba se tím trápíme...“ „Vážení, moje slova teď budou patřit jen účastníkům řízení,“ závěrem pronese soudce a očima nás advokáty vyzývá, abychom to respektovali. Pak se obrátí k oběma účastníkům. „Předstupte přede mnou a podejte si ruce.“ Ticho v jednacím sále by se dalo krájet. Naráz je přerušeno hlukem odsunutého židle a pomalými kroky klienta, zastaví se před soudcem. Stojí otočen ke své dceři s rukou napřaženou ke stisknutí. Panenka zarputile sedí na svém místě. Zdá se to být nekonečné...

Vyhlášený rozsudek mě nepřekvapil. Soud vyhověl našemu návrhu na zamítnutí žaloby z důvodů, že by přiznání výživného bylo v rozporu s dobrými mravy. Soudce ve stručném odůvodnění rozsudku mimo jiné uvedl, že chování žalobkyně vůči žalovanému zhodnotil jako bezohledné, urážející jeho obvyčejné lidské i rodičovské cítění. Pohled na žalobkyni a její matku v auditoriu byl pro mne skoro větší satisfakcí než výrok samotného rozsudku.

JUDr. Marta Ehlová, advokátka

Dopravní nehoda a následná odpovědnost

Kamarádi Pepa a Franta mají jedno společné – radost z řízení aut. Rozdíl je v tom, že Pepa jako starší už řidičské oprávnění vlastní, má i auto, byť jen starou škodovku. Frantovi je 17 let, řídit se už od Pepy sice naučil, ale řidičák ještě nemá, a ani na auto si ještě nevydělal. Po jedné bujaré oslavě se kamarádi rozhodli, že domů nepůjdou pěšky ani nepojedou taxíkem, ale svezou kamarádky. Franta přemluvil Pepu, aby ho nechal řídit. Pepa nejdříve nesouhlasil, ale nakonec (i pod vlivem kamarádek) se nechal přemluvit. Vyrazili nočním městem velmi rychle. Franta se nechtěl nechat zahanbit, aby dokázal, že nejezdí jako šnek, a i když nemá „papíry“, umí na to šlápnout. To skutečně ukázal. Jel tak rychle, že si nevšiml, že najel v jedné ulici do protisměru.

Netrvalo dlouho a už je dojíždělo policejní vozidlo. Blikající majáky nezkušeného Frantu nezastavily, naopak situaci vyhodnotil tak, že musí ujet stůj co stůj. Holky v autě křičely, ale Franta jel jak zběsilý dál. Pepa se mu z místa spolujezdce snažil v řízení bránit, a auto tak zastavit. Asi to nemohlo dopadnout dobře! Následoval čelní náraz do stromu, kterému se už Franta nestačil vyhnout. Všichni čtyři byli nepřipoutaní, stará škodovka se po nárazu rozloupala jako pomeranč a osádka vypadla ven.

Vážná zranění s trvalými následky a stasisicové nároky zdravotních pojišťoven z úhrady léčebných výloh jsou jedna věc, další komplikací je odpovědnost řidiče Franty i majitele auta Pepy. Až po nehodě bylo zjištěno, že stará škodovka neměla platné povinné ručení, i její technický stav před nehodou byl žalostný a neumožňoval zdárně absolvovat STK. Franta a Pepa už po nehodě nejsou kamarádi, jsou oba invalidní a jejich rodiče se snaží nalézt chybu u toho druhého. Došlo to tak daleko, že se dokonce i obě spolujezdkyně dozvěděly, že si k opilému řidiči sedly dobrovolně, tak „co by nyní vlastně chtěly“. Životy i vzájemné vztahy všech to výrazně ovlivnilo, odpovědnost řidiče, odpovědnost vlastníka vozidla i spoluzavinění v poškození nepřipoutaných spolujezdců je předmětem dokazování.

Mgr. Jaromír Nosek, advokát

Z premiantky záškolačkou

Anička chodí do základní školy v Berouně, a protože měla do první třídy odklad, bylo jí už 14 let, když končila sedmou třídou. Její rodiče se ovšem tou dobou rozváděli, v důsledku toho se nakonec s maminkou, se kterou po rozvodu žila, přestěhovala do Prahy, kde její maminka získala lepší práci, a dokonce i služební byt. Anička byla vždy vzorná žákyně, měla výborné výsledky ve škole a chováním šla všem příkladem. Ale po nástupu do nové třídy v Praze, kde nikoho neznala, se cítila osamělá, s novými spolužáky si moc nerozuměla. Do toho se doma pořád řešilo, kdy se uvidí s tátou a co kterému z nich má nebo nemá říkat, což ji dohánělo k šílenství. Do kolektivu ji spolužáci nechtěli přijmout, a aby se jim zalíbila, začala její rebelie.

Dělala psí kusy, aby se před spolužáky zviditelnila a konečně ji přijali mezi sebe. Začala se výstředně oblékat, nechala si (přes zákaz rodičů) obarvit vlasy a přestala se připravovat do školy. Spolužáci ji začali za to obdivovat a Anička se konečně dočkala vytouženého přijetí mezi ostatní. Po pololetí oslavila 15. narozeniny a mezi spolužáky byla nejstarší. Už delší dobu pokukovala po spolužákovi Mirkovi, pohledném klukovi, který ale pravidelně míval na vysvědčení dvojku z chování a jeho školní výsledky byly tristní. Mirkovi nebylo tou dobou ještě ani 14 let, ale Anička se mu líbila, zvláště teď, když už vypadala jako žena a oblékala se tak výrazně. Začali spolu chodit a Mirek nelenil a začal se dožadovat objevování mileneckých radostí. Trávili spolu většinu volného času a občas byli společně i za školou.

Maminka Aničky se vše začala dozvídat až postupně a zpětně, vše se pak provalilo na třídní schůzce, kde jí třídní učitelka informovala o dalším zhoršení prospěchu její dcery, ale i o tom, že u ní eviduje 15 neomluvených hodin. Po návratu z třídní schůzky byla maminka Aničky velmi rozčilená a dožadovala se od své dcery vysvětlení. Ta se jí nakonec ke všemu přiznala: k tomu, že chodí s Mirkem, že spolu chodí občas za školou, i k tomu, že s ním měla i pohlavní styk, a to nejen jednou. Trvalo dlouhou dobu, než to maminka Aničky všechno vstřebala, dokonce překonala i veškerý svůj odpor k bývalému manželovi a kontaktovala ho, aby probrali, co s dcerou dál. Nakonec se všichni dohodli, že dcera musí i přesto, že půjde o poslední ročník, přestoupit do 9. třídy na jinou školu, protože jinak se z nastalých problémů nedostane.

Otec Aničky je právník, pracuje v jedné velké energetické společnosti v oddělení vymáhání pohledávek. Přestože se věnuje jinému odvětví práva, vzpomněl si na své studium právnické fakulty, když se učil na zkoušku z trestního práva, a v duchu si pomyslel, že by jeho dceru mohla za její chování popotahovat i policie. Proto bylo jeho stanovisko k jejímu přestoupení na jinou školu tak radikální.

Otázky: Čeho tak vážného se Anička dopustila, že by mohla být předvedena na policii? Od kolika let je dítě (osoba mladší 18 let) za své jednání trestně odpovědné? Hrozí nějaká sankce dítěti, které není trestně odpovědné, ale přesto se dopustí jednání jinak trestného?

Mgr. Daniela Horká, advokátka

Přitom to mohlo být tak pěkný léto

Martin a Jirka byli společně s kamarády až do večera na koupališti. Když chtěli odjet domů, Jirka Martina přesvědčil, aby si s ním dal v hospodě jedno pivo. Martin se nejprve zdráhal; chtěl odvézt auto a potom dojít za Jirkou do hospůdky. Jirka ho však přemluvil, že jedno pivo není pro řidiče problém a autem to nemá přeci domů daleko. Z jednoho piva se však rychle stala piva čtyři a dva panáky. Kluci společně nasedli do auta, ale Martin nezvládl řízení a způsobil autonehodu s vážnou újmou na Jirkově zdraví. Následně byl policií stíhán a okresním soudem byl odsouzen pro těžké ublížení na zdraví z nedbalosti a ohrožení pod vlivem návykové látky. Jirka má doživotní trvalé následky, a jelikož nebyl při nehodě připoutaný bezpečnostním pásem a podstoupil vědomou jízdu s opilým řidičem, získá jen minimální odškodnění z Martina povinného ručení. Kamarádství samozřejmě skončilo a zůstaly jen škody a soudy. Přitom stačilo, aby oba naslouchali zdravému rozumu a respektovali zásadu: „Alkohol za volant nepatří.“ Přitom to mohlo být tak pěkný léto.

JUDr. Zbyněk Drobiš, advokát

Dáme si jointa?

Karel je nesmělý slušný kluk, který vždy chtěl, aby ho všichni měli rádi. Strašně toužil, aby s ním kamarádili cool lidi. Protože ale byl od přírody nesmělý, nebyl to žádný tahoun třídy, kluci ho podceňovali a holky se mu spíše vysmívaly. Karel to snášel špatně a velice chtěl zapadnout, ale jak? Na konci předmaturitního ročníku hvězdy třídy zorganizovaly mejdan u jednoho spolužáka doma na zahradě. Rodiče nebyli doma, a tak se mejdan mohl rozjet. Přišel na něj i kluk, co k nim do třídy nepatřil a prodával trávu. Byl samá sranda a vysvětloval všem, co ji ještě nezkusili, jak a co. Karel nechtěl být pozadu, taky to chtěl zkusit, vždyť nepil ani pivo jako ostatní, protože mu to zkrátka nechutnalo. Koupil si sáček a nechal si ubalit jointa, připadal si tak „in“. Zábava se hodně rozjela, ani nevěděl jak, všude hluk a smích a na jednu přijela hlídka policie, kterou zavolał nějaký soused pro rušení nočního klidu.

Problém byl na světě. Kluk, co prodával trávu, už tam nebyl, zato Karel měl koupený balíček, který mu zabavili, předali ho k vyšetření a bylo z toho obvinění z přečinu přechovávání omamné psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1 trestního zákoníku. Měl totiž v sáčku skoro 11,5 gramů rostliny konopí a v ní více jak 1,5 gramu omamné látky, což je množství větší než malé a jeho držení i pro svou vlastní spotřebu je trestné. Následoval soud a podmínka. Vysoká daň za to chtít být „in“.

JUDr. Šárka Kincelová, advokátka

Cikáni

Spousta věcí se na světě stane náhodou. Náhodou byl objeven penicilín. Náhodou jsem si sedl do autobusu ve čtyři hodiny patnáct, a ne do toho, který odjížděl o pět minut později a který havaroval. Náhodou jsem se narodil jako Čech. Tuhle jsem měl sen. Zdálo se mi, že jsem se ráno probudil a byl jsem Cikán. Umíte si to představit? Těžko, že? Pojďme to zkusit spolu, popíšu vám, co jsem zažil. Jen jsem nastoupil do autobusu, ženské si lokty přitahovaly kabelky blíž k tělu a mužští si bezděčně zkontrolovali kapsy s peněženkami. Na ulici mi pak kolem uší šuměly jako hukot silnice řeči o Hnědočeších, o cikánském smradu, uzenkách a černých rukách v cizích kapsách.

Měl jsem ten den zrovna nějaké nepříjemné vyřizování. Však to znáte: jít na úřad je vždycky nepříjemné. Ztrapňovat se před špatnými dveřmi, vrátnými, informátory a ochrankou, bavit se s úředníky a stydět se za svůj prosebný výraz a za bezdůvodně omluvné úsměvy, které zde člověku automaticky naskakují na tvář... To se nesnáší lehce. Ale když jste Cikán, už před vchodem u stojanu na kola probodávaný podezříváma očima městského strážníka a uvnitř pak stíhaný kradnými pohledy a polohlasným šepotem: co nám to sem leze, je to zvlášť těžká úloha. Musel jsem ji ale podstoupit. Svou věc jsem vyřídil až napočtvrté – ze tří kanceláří mě vyhodili. Když jsem byl konečně hotový a už jsem s úlevou odcházel, ve dveřích jsem si všiml sekretářky, která vyběhla ze sousední místnosti a začala za mnou rozprašovat lesní vůni. Ještě mě musela vidět, ale jako bych tam nebyl.

Venku před budovou za mnou pronesl městský strážník: Cikán, ale slušný, viděli jste? Ani kolo nám neukradl. Na zahrádce pizzerie si ke mně nikdo nepřisedl, přesto, že byla přečpaná k prasknutí. Někteří stáli se svým jídlem dokonce na chodníku. Zůstal jsem trčet u prázdného stolu osamělý, jako kdyby ze mne odpadávalo shnilé maso. Však to znáte. Neznáte? Cikáni to znají. Všechny minuty ve světě bílých jsou pro ně životem v podezření. V posměchu a bez úcty. O kolik odstínů bych musel být světlejší, abych se mohl odvážit usmát na bílou holku? Probudil jsem se. Uf! Byl to jenom sen. Měl jsem před sebou docela pěkný, bílý den. Ale klidně se to mohlo opravdu stát. Mohl jsem se klidně narodit jako Cikán. Tomu nikdo z nás nemůžeme zabránit. Jen náhodou jsem se narodil jako Čech.

JUDr. Petr Ritter, advokát

Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až... (soudnička)

František Pakosta byl docela obyčejný muž středních let, pohledný, plný síly a odhodlání mít se dobře. Pracoval u firmy Kužílek a spol. jako řidič nákladního vozidla. Práce mu šla od ruky, auta měl rád, a zvláště ta veliká. S oblibou naslouchal hluku motoru, nechal se ukolébávat vibrací ve staré kabině a na silnici si připadal jako neohrožený koráb, když ho míjela malá osobní autíčka. Z té výšky měl pocit jakéhosi druhu moci, který ho celého ovládal. Byl tedy spokojen se svým životem, až na jedno, občas mu chyběly peníze. Měl partu veselých kamarádů, s nimiž rád zašel na sklenku, a nikdy nezůstalo při jedné, občas pořádně vytrávilo, takže účty z oblíbených restaurací dosahovaly často částek, při nichž Františkova peněženka úpěla. Marne přemýšlel, jak ji naplnit, ale jezdil od rána do večera, a tak mnoho času na další práci nezbývalo, a navíc život není jen o práci, ale také o zábavě, a on není přece workholik.

Ve svém zaměstnání vyfasoval na čerpání nafty do svého vozidla kartu, aby s ní platil naftu u čerpacích stanic. Několikrát si již všiml, že hoši od „benzinek“ nemají žádný zájem na tom, aby kontrolovali, jak k čerpání nafty dochází. To znamená, zda je nafta čerpána opravdu do vozidla, které je k tomu určené, či nikoliv. Zajel proto jednou ke vzdálenějšímu stojanu a načerpal si pár litříků do kanystru. Nikdo nic neviděl, a to malé množství stejně nikdo ve firmě nepozná. Jeho úvaha se potvrdila, a tak od té doby, vždy, když šel čerpat naftu, přibral i pár kanystrů. Jeho příjem se tím značně vylepšil. Ovšem s jídlem roste chuť, takže kanystrů přibývalo, a občas také bral naftu i do jiných vozidel. Obchod se mu pěkně rozjel, jak by ne, když prodával takto získanou naftu hluboko pod běžnou cenou. Kamarádů v oblíbené hospůdce přibývalo a život byl náhle ještě veselejší! Firma Kužílek a spol. se ale dostala do problémů, snížil se počet odběratelů, a tak došlo také k snižování počtu zaměstnanců. Bohužel mezi propuštěnými byl i František Pakosta. Při svém odchodu však „zapomněl“ odevzdat svému zaměstnavateli kartu na čerpání nafty. Františkova úvaha byla jasná, musí si vylepšit podporu v nezaměstnanosti, což se mu opravdu i podařilo. Ovšem tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne, praví staré přísloví. Jednoho docela hezkého podzimního dne zjistili ve firmě Kužílek a spol., že jim karta chybí a že stále platí odběry pohonných hmot na auto, které prodali. Byl z toho veliký soud. František způsobil svým jednáním firmě škodu ve výši téměř 400 000 korun, čemuž sám nechtěl ani uvěřit. Vždyť toho nebylo tolik, bránil se a v duchu uvažoval, kam se všechny ty peníze poděly. Byl obžalován z trestného činu podvodu podle § 209 trestního zákona a zpronevěry podle § 206 trestního zákona. Výsledkem byl nepodmíněný trest odnětí svobody a Františkovi rázem svět potemněl.

Mgr. Renata Wachtlová, advokátka

Nevinný obhájce (ne)potřebuje

Jirka a Kuba sedí ve školní lavici a povídají si. Jirka: Kubo, co dělá tvůj táta? Můj táta pomáhá a chrání nás všechny, je policista. Když přijde na někoho, kdo porušuje zákon, tak ho zatkne. Kuba: Můj táta je právník, teda vlastně advokát, obhájuje lidi u soudu. Jirka: Aha, takže on je ten obhájce? Kuba: Ano, je obhájce a hájí obviněné v trestním řízení. Jirka: O obhájcích můj táta vždycky říká, že nechápe, jak to někdo může dělat, zastávat se zločinců. Táta říká, že mu vždy jen komplikují práci a dělají zbytečné problémy. Kuba: Můj táta zase vždycky říká, kolikrát se mu už stalo, že vše na začátku vypadalo jasně a v očích policie byl již jeho klient „odsouzený“, a přesto se nakonec u soudu přišlo na to, že všechno bylo jinak a jeho klient nic špatného neudělal.

Poučení: Ústavní právo na spravedlivý proces se v trestním řízení naplňuje i tím, že každý obviněný má právo na obhájce (zvoleného nebo ustanoveného soudem – tzv. „*ex offio*“). Obhájce má za úkol chránit zájmy svého klienta a dbát o to, aby zúčastněné orgány dodržovaly zákon a neporušovaly práva, která má každý obviněný (např. právo nevypovídat k věci, ze které je viněn).

Mgr. Daniela Horká, advokátka

Příběh z praxe aneb co dokáže jeden nepovedený nevinný telefonát?

Během letního sportovního soustředění hledali chlapci (12–14 let) po večerech zábavu a napadlo je obvolávat své spolužačky a dělat si z nich legraci. Použili k tomu telefon jednoho z nich, jehož telefonní číslo spolužačky neznaly a neměly jej uložené. Na displeji se jim tak ukazovalo neznámé číslo. Takto chlapci obvolali několik spolužaček. Děvčata byla většinou potěšena, že si na ně kluci přes prázdniny vzpomněli.

Poslední hovor ale vedl k neplánovanému nedorozumění. Chlapci se už při vytáčení čísla smáli tak, že když na druhém konci zvedla telefon spolužačka, slyšela jen smích a hlas, jemuž bylo těžko rozumět, a nebylo poznat, komu patří. Volající chlapec: „Ahoj, slyšel jsem, že máš ráda pejsky. Tak jsem ti chtěl říci, že jsme našli nějakého psa uvázaného u stromu, a rád bych se zeptal, zda by sis jej nevzala domů?“ Dívka: „Cože? Ty chceš našeho psa? Někam ho uvázat a ublížit mu...?“ Rozčilená dívka ihned zavěsila telefon, běžela za svými rodiči a řekla jim, že jí volal někdo cizí a vyhrožoval, že uváže jejich psa, asi že ho chce zabít. Rodiče dívky nelenili a zkontaktovali policii. Ta podle telefonního čísla brzy zjistila, komu číslo patří, a spojila se s rodiči volajícího chlapce. Těm oznámila, že z telefonního čísla jejich syna bylo voláno spolužačce a vyhrožováno jí zabitím psa, a že syna potřebují vyslechnout.

Rodiče chlapce byli v šoku. Svého syna do té doby považovali za hodného a rozumného. Pořádně mu vyhubovali, co ho to jen mohlo napadnout, že se musí jít dívce ihned omluvit a už nikdy se nic podobného nesmí opakovat. Chlapec se bránil, že nic zlého neudělal, že nikomu ničím nevyhrožoval. Přiznal, že s kamarády volal spolužačkám, aby si z nich udělali legraci. Rozhodně ale žádné z nich neříkal, že by chtěl ublížit jejímu psovi. Rodiče nevěděli, zda mají synovi věřit. Chlapce naopak zraňovala nedůvěra rodičů a okolí. Celá situace tak byla velice stresující pro všechny.

Pak přišel zážitek, na který chlapec jen tak nezapomene. Musel se dostavit na policii k výslechu a odvyprávět svoji verzi příběhu, a to za přítomnosti pracovnice ze sociálky. Naštěstí pravdivost výpovědi chlapce potvrdili ostatní kamarádi, kteří byli u telefonátu, a nedorozumění se tak podařilo vysvětlit. V chlapci ale zůstalo ponaučení, že se příště raději do telefonických žertíků nebude pouštět. I nevinný žertík totiž může mít vážnou dohru.

JUDr. Zuzana Smítková, Ph.D., advokátka

Zvíře

Zvíře je živý tvor nadaný smysly, říká dnes právo. Nebylo tomu tak vždycky. Ještě před pár lety právo tvrdilo, že zvíře je věc. Opravdu – věc. Stejně jako židle nebo role toaletního papíru. Když je někdo nakopl nebo třeba vyhodil z jedoucího vlaku, právu to bylo vcelku jedno. Že je zvíře živé a že má nějaké smysly, tedy že vašeho psa nebo kočku bolí, když jim někdo šlápne na tlapku nebo je skřípne ve dveřích, si právo všimlo teprve v poslední době. Věc, anebo živý tvor.

Nejsou to jen slovíčka. To, že zvířata už nejsou podle práva věci, znamená, že je už není možné jen tak beztrestně trápit. A také to znamená, že když vám nějaký darebák otráví pejska, může se mu to pořádně prodražit. Už vám totiž nebude muset jako dřív uhradit jen to, co vás Žeryk stál, když jste ho jako štěně kupovali, nebo dokonce nic, jestliže jste si ho vzali z útulku. Darebák vám bude muset zaplatit i za to, jak jste měli Žeryka rádi. Za to, co pro vás znamenal, že bylo milé, jak za vámi tajně skákal do postele, a že vás uměl varovat, že jede auto, když jste při chůzi čučeli do mobilu. Živý tvor nadaný smysly – všimlo si před pár lety právo. Než si všimne, že váš pes si umí otevřít ledničku, anebo že se na vás vaše míca umí podívat tak, že ji prostě musíte vzít do náruče a šimrat ji za ušima, tedy že zvíře má nejen smysly, ale také rozum, to ještě chvíli potrvá. Ale jednou na to i právo přijde a upraví podle toho své zákony.

JUDr. Petr Ritter, advokát

Óda na barevnou korespondenci

(aneb jak se vyznat v pruhovaných obálkách a doručování úředních dopisů)

Mateřská škola:

Červená, co to znamená? Mandelinko stát! Zelená, co to znamená? Na cestu se dát!

Základní a střední škola:

Červená, co to znamená? Že jsem něco provedla! (Červená je výstražná. V obálce s červeným pruhem se doručují důležité písemnosti do vlastních rukou, jako např. platební výměry, rozhodnutí.)

Zelená, co to znamená? Výzva se mi zasílá! (Na zelenou dbej. V obálce se zeleným pruhem se zasílají úřední písemnosti jako výzvy, předvolání a další. Nejčastěji se u nich uplatňuje fikce doručení.)

Modrá, co to znamená? Že se nemám bát! (Modrá je dobrá. Obálka s modrým pruhem se používá k zasílání oznámení informačního charakteru. Může ji převzít i jiná osoba než adresát.)

Fialová, co to znamená? Dluh se někde vyhřívá! (Fialová varuje. Ve obálce s fialovým pruhem rozesílá Česká pošta z pověření věřitele v rámci služby „DINO“ upomínací dopisy dlužníkům, že někomu dluží a kolik.)

Žlutá, co to znamená? Datovka se mi otevírá! (Ve žluté obálce Česká pošta zasílá PIN ke zřízení datové schránce, proto se doručuje do vlastních rukou. Není ale třeba se jí obávat.) Obálko bez pruhů, i ty jsi záludná? (Úřední psaní může být doručováno i v obálce bez pruhu. Odesílatel pouze určí způsob doručení písemnosti – doporučeně, do vlastních rukou, neukládat.)

Soudy, úřady, policie a jiné orgány veřejné moci se při korespondenci řídí jasnými pravidly. Pokud listonoš nezastihne adresáta, zanechá ve schránce výzvu k vyzvednutí úředního dopisu. Pokud adresát nereaguje a zásilku nevyzvedne, nastane tzv. fikce doručení. To znamená, že 10. dnem (pokud není stanovena lhůta delší) se bude písemnost považovat za doručenu. Bez ohledu na to, zda si ji adresát vyzvedl nebo přečetl. Od 11. dne poběží stanovené lhůty. Po jejich uplynutí ztrácejí „mrtví brouci“ možnost obrany proti nepříznivým rozhodnutím! A nepomůže ani, když adresát odmítne písemnost převzít. Dostane se mu poučení, že se uplatní fikce doručení dnem, kdy odepřel přijmout zásilku.

JUDr. Petra Mirovská, advokátka

Promlčení

Promlčení, to je vám taková zvláštní věc. Zákony říkají, že když vám někdo dluží peníze a vy se jich nedomáháte v promlčecí době u soudu, tak se jich potom už domáhat nemůžete. Přitom podle práva dluh nezanikl, jen se nedá vymáhat u soudu. Říká se, že je to proto, že po letech se dluhy už těžko prokazují. Znamená to, že zaplatit takový dluh lze už jen dobrovolně. Pravda je, že jestli vám někdo nezaplatil několik let, když podle práva musel, pravděpodobně vám teď už dobrovolně nezaplatí. Stejně tak byste nemuseli ani vy platit svůj dluh, na který jste už zapomněli – takže se promlčel. Když to ale uděláte, bude to podle zákona v pořádku. Jednou vám to možná někdo tam nahoře anebo vaše svědomí přičtou k dobru.

JUDr. Petr Ritter, advokát

Ručení

Ručení, to je opravdu zrádná potvora. Na tu je třeba si dávat sakra pozor. V právu je jen málo ošidnějších věcí než právě ručení. Obvykle to začíná nenápadně, ani by si jeden pořádně nevšiml. Přijde za vámi kamarád, nebo někdo jiný, komu se těžko odmítá pomoc, a poprosí vás o službičku. Drobnost. Formalitu. Jeden podpis, který, jak tvrdí, pro vás nebude vůbec nic znamenat, a jemu pomůže. Půjčuje si totiž peníze a potřebuje takovou maličkost, kterou po něm ta pitomá banka nebo kdo vyžaduje – ručení. Ve skutečnosti to, jednoduše řečeno, pro vás znamená, že svým podpisem slíbíte bance nebo někomu jinému, kdo vašemu prosebníkovi půjčuje peníze, že je za něj zaplatíte, pokud to neudělá on. Kamarád vás ujišťuje, že o nic nejde, samozřejmě svoji půjčku zaplatí, přece ho znáte. Těžko se to odmítá. Váš podpis v tu chvíli opravdu nestojí víc než pár minut vašeho času. Podepíšete.

Zpravidla se dlouho nic neděje a vy na všechno zapomenete. Není však vůbec výjimečné, že za rok, za dva nebo třeba za pět let se vám ta pitomá banka, nebo komu jste ručení podepsali, ohlásí a žádá po vás zaplacení všeho, co jí váš kamarád, nebo někdo jiný, komu se těžko odmítalo, nezaplatil. A upomíná vás a naléhá a nechá vás předvolat k soudu, až to skutečně budete muset zaplatit. Peníze za někoho cizího, za které jste nic nedostali. Dluh, který se vás vůbec netýkal. Pravda, máte právo všechno, co zaplatíte, žádat po svém kamarádovi, nebo někom jiném, komu se těžko odmítalo. Ale – jestli je po něm nevymohla pitomá banka nebo komu jste ručení podepsali, velmi pravděpodobně se to nepodaří ani vám. Často tak přijdete nejen o peníze, ale i o kamaráda. Získáte jedinou výhodu, že příště už se vám bude ručení odmítat snáz. Ručení by měl člověk podstoupit vlastně jen tehdy, když je dopředu smířený s tím, že za prosebníka dluh skutečně zaplatí, a nebude mu to mít za zlé. Aspoň ne moc.

JUDr. Petr Ritter, advokát

Doprovodná publikace pro advokáty
zapojené do projektu České advokátní komory

Advokáti do škol

Kolektiv autorů (abecedně):

JUDr. Ing. Martin Adamec

PhDr. Ivana Cihlářová

Mgr. Blanka Čechová

Mgr. Petr Černý

Mgr. Eva Decroix

JUDr. Zbyněk Drobiš

JUDr. Marta Ehlová

JUDr. Roman Fiala

Mgr. Ing. Vanda Gospodinová, LL.M.

JUDr. Petr Holubička

Mgr. Daniela Horká

PhDr. Iva Chaloupková

JUDr. Vladimír Jirousek

JUDr. Šárka Kincelová

PhDr. Dagmar Koutská

JUDr. Daniela Kovářová

Mgr. Eva Kršková

JUDr. Mgr. Rudolf Leška, Ph.D., LL.M.

Mgr. MUDr. Jaroslav Maršík

JUDr. Petra Mirovská

JUDr. ICLic. Ronald Němec

Mgr. Jaromír Nosek

Mgr. Et Mgr. Dana Prudíková, Ph.D.

JUDr. Petr Ritter

JUDr. Hana Rýdlová

Hana Saitzová

JUDr. Bohuslav Sedlatý

PhDr. Oswald Schorm

Mgr. Veronika Sluka

JUDr. Zuzana Smítková, Ph.D.

JUDr. Věra Šípalová

JUDr. Petr Toman, LL.M.

Mgr. Lukáš Trojan

Mgr. Běla Vaverková

Mgr. Renata Wachtlová

JUDr. Michal Žižlavský

Ilustrace:

MgA. Mgr. Andrea Jarolímková

Lubomír Lichý

Vydavatel: Česká advokátní komora,

Národní 16, 110 00, Praha 1

Tisk: Impax, spol. s r. o.

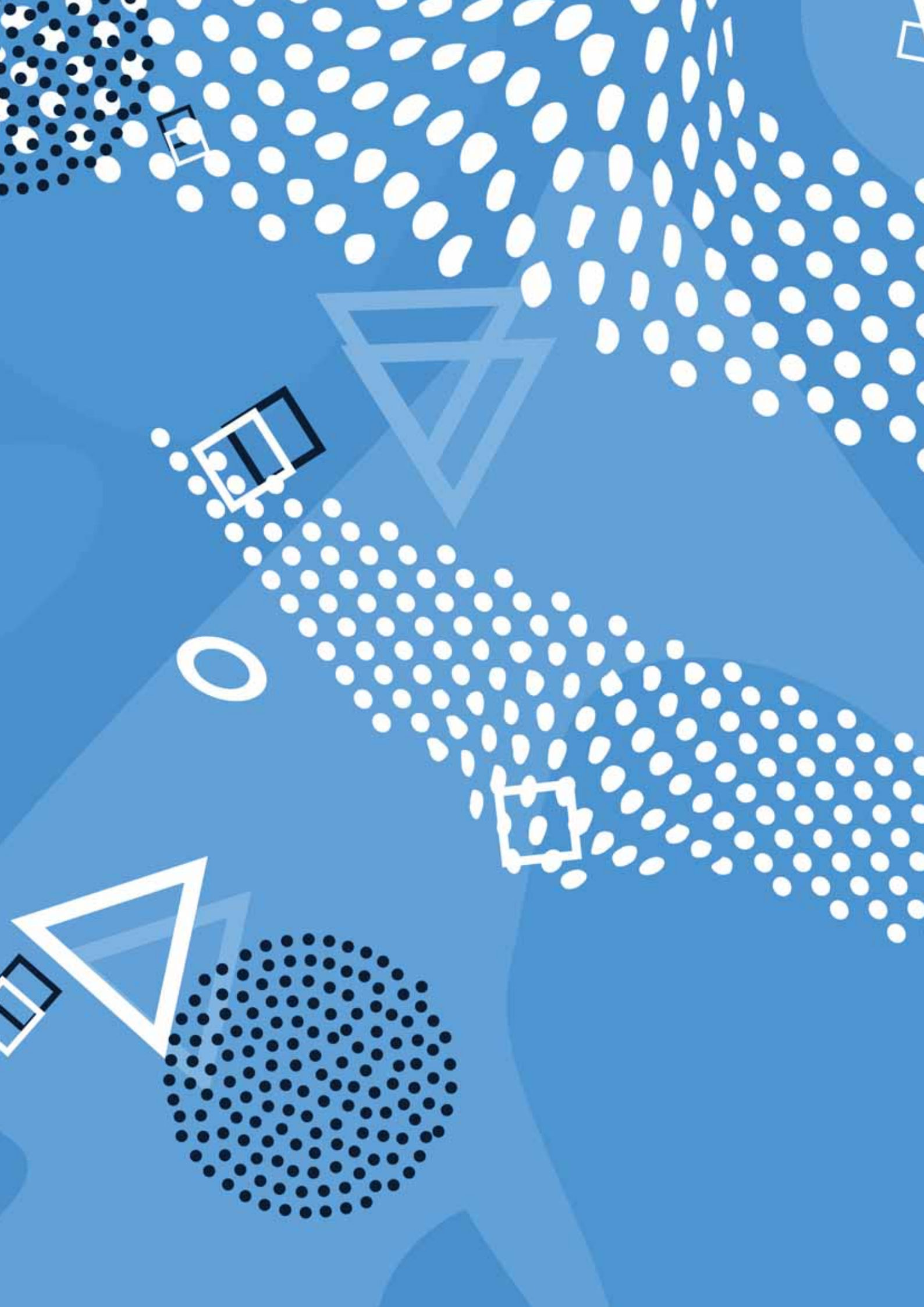
ISBN: 978-80-906571-2-0

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ
KOMORA

ADVOKÁTI
do škol

Advokáti do škol

ADVOKÁTI
do škol

ISBN: 978-80-906571-2-0